Beleidsnotitie Binnensportaccommodaties Heerlen 2015-2020

DD: 15 april 2015

Gemeente Heerlen

Inhoudsopgave

1 Inhoud

Inhoudsopgave **2**

2 Inleiding **5**

2.1 Aanleiding *5*

2.2 Doelstelling *5*

2.3 Positionering beleidsnotitie *5*

2.4 Afbakening *5*

2.5 Leeswijzer *6*

Deel I: Beleidskaders binnensportaccommodatiebeleid 2015-2020 **7**

3 Visie Sport en Bewegen **7**

3.1 Visie Sport en Bewegen *7*

3.2 Sportaccommodaties algemeen *7*

3.3 Binnensportaccommodaties *8*

4 Bestaande situatie **9**

4.1 Huidig bestand aan binnensportaccommodaties *9*

4.2 Cijfers huidige situatie *9*

4.2.1 Aanbod binnensportaccommodaties 9

4.2.2 Bezettingsgraad 10

4.2.3 Dekkingsgraad 11

4.3 Geplande nieuwbouw van binnensportaccommodaties *11*

4.3.1 Sporthal MAB 11

4.3.2 Brede Maatschappelijke Voorzieningen (BMV's) 11

5 Trends en ontwikkelingen van invloed op binnensportaccommodatiebeleid **12**

5.1 Krimp en vergrijzing *12*

5.2 Ontwikkeling sportparticipatie *13*

5.3 Afstand tot binnensportsportaccommodaties *14*

5.4 Ontwikkelingen behoefte bewegingsonderwijs *15*

5.4.1 Herhuisvesten bewegingsonderwijs 15

5.4.2 Ontwikkeling leerlingenaantal en -gewicht 15

5.4.3 Landelijke ontwikkelingen met betrekking tot bewegingsonderwijs 16

5.5 Ontwikkelingen behoefte sportverenigingen en overige gebruikers *17*

5.5.1 Gebruikers Heerlense binnensportaccommodaties 17

5.5.2 Omvang Heerlense binnensportverenigingen 18

5.6 Decentralisaties in het sociale domein *18*

6 Uitgangspunten binnensportaccommodatiebeleid 2015-2020 **19**

6.1 Optimale balans tussen vraag en aanbod *19*

6.2 Spreiding over de stad *20*

6.3 Clustering en Multifunctionaliteit *20*

6.4 Werken aan optimale kwaliteit *20*

6.4.1 Sportverenigingen 20

6.4.2 Onderwijs 21

6.4.3 Toegankelijkheid en bereikbaarheid 21

6.5 Betaalbare accommodaties voor burger en gemeente *21*

7 Conclusies met betrekking tot ontwikkeling vraag/aanbod gemeentelijke binnensportaccommodaties 2015-2020 **22**

7.1 Huidige bezetting van de accommodaties *22*

7.2 Nieuwbouw van binnensportaccommodaties en overname gebruikers *22*

7.3 Verwachte verandering in vraag naar binnensportaccommodaties *22*

7.4 Afstoten van sportaccommodaties in 2015-2020 *23*

Deel II Uitvoeringplan heroriëntatie binnensportaccommodaties 2015-2020. **24**

8 Stadsdeel Hoensbroek **24**

8.1 Gemeentelijke binnensportaccommodaties in Hoensbroek *24*

8.2 Ontwikkelingen bij niet-gemeentelijke binnensportaccommodaties in Hoensbroek *25*

9 Stadsdeel Heerlerheide **27**

9.1 Gemeentelijke accommodaties in Heerlerheide *27*

9.2 Ontwikkelingen niet-gemeentelijke binnensportaccommodaties in Heerlerheide *28*

10 Stadsdeel Heerlen-Stad **29**

10.1 Gemeentelijke binnensportaccommodaties Heerlen Stad deelgebied 1: *29*

10.2 Ontwikkelingen niet-gemeentelijke binnensportaccommodaties Heerlen Stad deelgebied 1 *32*

10.3 Gemeentelijke binnensportaccommodaties in Heerlen Stad deelgebied 2 *32*

11 Stadsdeel Heerlerbaan **34**

12 Ontwikkeling gemeentelijk aanbod binnensportaccommodaties 2015-2020 **36**

13 Herbestemming binnensportaccommodaties 2015-2020 **37**

13.1 Vrijkomend maatschappelijk vastgoed *37*

13.2 Totaaloverzicht binnensportaccommodatie die worden afgestoten *37*

13.3 Overige ontwikkelingen die nadere uitwerking behoeven *38*

14 Indicatie meerjarenbegroting binnensportaccommodaties **39**

Bronnen **40**

Bijlage 1: Totaaloverzicht binnensportaccommodaties **42**

Bijlage 2: IMAH Clusters **43**

Bijlage 3: Geprognosticeerd *g*ebruik gymzalen in Heerlerbaan tijdens onderwijstijd in 2018 **44**

2 Inleiding

2.1 Aanleiding

Er is behoefte aan een toekomstperspectief ten aanzien van het beleid op binnensportaccommodaties in de gemeente Heerlen. Diverse demografische en maatschappelijke ontwikkelingen en de bouw van nieuwe binnensportaccommodaties (sporthal MAB en gymzalen BMV's) vragen om een heroriëntatie op het huidige bestand van gemeentelijke binnensportaccommodaties en een doorkijk naar wat in de toekomst gewenst is.

In het MBP 2011-2014 stond over sportaccommodatiebeleid de volgende doelstelling: "Wij gaan het integraal sportaccommodatiebeleid actualiseren binnen de bestaande budgetten. Het doel is toe te werken naar aantrekkelijke, kwalitatief en financieel gezonde gemeentelijke sportaccommodaties die aansluiten bij de behoefte. Multifunctionaliteit en multi-gebruik zijn daarbij de kernwoorden." Ten aanzien van de buitensportaccommodaties is dit proces in die MBP-periode nagenoeg afgerond. Tevens zijn in die periode de eerste stappen gezet met een vergelijkbaar traject ten aanzien van de binnensportaccommodaties. Het voornemen is in de huidige collegeperiode beleid voor vast te stellen. In het MBP 2015-2018 staat hierover: "We gaan het aanbod en de kwaliteit van de binnensportaccommodaties bezien. We willen kwalitatief goede voorzieningen die toekomstbestendig zijn. Hiervoor wordt begin 2015 een traject opgestart zoals we dat de afgelopen jaren hebben gedaan met de buitensportaccommodaties." Voorliggende notitie geeft richting en beschrijft concrete activiteiten waarmee invulling gegeven wordt aan bovenstaande ambitie.

2.2 Doelstelling

Het doel van deze notitie is enerzijds het vastleggen van een meerjarige visie op binnensportaccommodaties en anderzijds het toekomstperspectief per gemeentelijke binnensportaccommodatie voor de periode 2015-2020.

2.3 Positionering beleidsnotitie

Deze notitie is een vervolgstap binnen het proces tot actualisatie van het gemeentelijke sportaccommodatiebeleid. De beschreven visie en uitgangspunten in deel 1 van deze notitie zijn een (nadere) uitwerking van reeds vastgestelde beleidskaders binnen IMAH en de notitie Herstructurering Buitensportaccommodaties. In het uitvoeringsplan (deel 2) wordt beschreven welke accommodaties op termijn zouden moeten verdwijnen om daarmee invulling te geven aan een van de uitgangspunten, namelijk om vraag en aanbod met elkaar in balans te houden.

Voor de termijn 2015-2020 is gekozen omdat in deze periode diverse nieuwe binnensportaccommodaties in gebruik genomen gaan worden, een aantal zalen worden afgestoten en in de loop van deze periode komt meer zicht op welke rol de gemeentelijke binnensportaccommodaties kunnen spelen binnen de decentralisaties. Ook loopt deze periode dan gelijk met het sterk aan deze notitie gelieerde Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs (IHP) dat ook tot 2020 loopt. Op dat moment kan het beleid ten aanzien van onderwijshuisvesting en dat van binnensportaccommodaties tegelijk en integraal worden herzien.

2.4 Afbakening

Deze beleidsnotitie gaat over gemeentelijke binnensportaccommodaties. Hieronder verstaan we: gemeentelijke sporthallen (minimaal 3 vakken), sportzalen (2 vakken) en gymzalen(1 vak). In dit document wordt een visie op deze binnensportaccommodaties en het toekomstperspectief van de gemeentelijke sportaccommodaties bepaald voor de periode 2015-2020. Bij de keuzes die worden gemaakt, worden ook relevante ontwikkelingen van (nog) niet-gemeentelijke accommodaties en particuliere in ogenschouw meegenomen.

2.5 Leeswijzer

De notitie bestaat uit twee delen:

Deel 1: Beleidskaders binnensportaccommodatiebeleid 2015-2020

Bestaande uit: Visie, analyse huidige situatie, trends en ontwikkelingen, uitgangspunten, omvang herstructureringsopgave.

Deel 2: Uitvoeringsplan heroriëntatie binnensportaccommodaties 2015-2020

Met daarin een beschrijving van het toekomstperspectief per binnensportaccommodatie per stadsdeel.

Deel I: Beleidskaders binnensportaccommodatiebeleid 2015-2020

3 Visie Sport en Bewegen

3.1 Visie Sport en Bewegen

De visie van de gemeente op sport en bewegen, zoals omschreven in het MBP 2015-2018, is:
'Wij stimuleren het beoefenen van sport en bewegen omdat het de gezondheid van burgers vergroot en daarmee ook de mate waarin iemand deelneemt aan de samenleving. Sport is daarmee een belangrijk instrument ter verbetering van het welzijn en de welvaart van onze burgers. Sport draagt bij aan een vitale bevolking en dus ook aan een verbetering van de verdiencapaciteit van de beroepsbevolking. Een goede sportinfrastructuur is bovendien een belangrijke vestigingsfactor. Sportevenementen zijn een middel om aandacht te vragen voor sportbeoefening, maar ook een middel om onze stad te profileren. Met het sportbeleid activeren we mensen om het beste uit zichzelf te halen. Dat doen we langs drie lijnen: 1) sportstimuleringsbeleid; 2) accommodatiebeleid en 3) evenementenbeleid. Een belangrijke rol daarbij is weggelegd voor verenigingen. Er is een positieve trend waarneembaar dat mensen steeds meer bewegen en sporten. Daarnaast verandert ook de manier waarop mensen sporten en bewegen. Mensen bepalen steeds meer zélf wanneer, waar, hoe lang en met wie ze sporten. Als gemeente willen we deze behoeften en trends faciliteren. Daarvoor zijn onder meer kwalitatief goede accommodaties noodzakelijk en flexibiliteit in ons sportaanbod, bijvoorbeeld in termen van sportinnovatie.'
Specifieke doelgroepen in ons beleid zijn jongeren, mensen met een beperking, en verenigingen.

3.2 Sportaccommodaties algemeen

Wij dragen bij door voldoende goede sportaccommodaties beschikbaar te stellen die betaalbaar, toegankelijk, en bereikbaar zijn. Wij zorgen voor een goede spreiding, voor een adequate inrichting en voor een optimale benutting van de sportaccommodaties. Dit geldt voor alle sportaccommodaties, zowel voor de binnensport (sporthal, gymzalen) als voor de buitensport (buitensportcomplexen)."[1] Het toekomstbeeld is: "Sportaccommodaties zijn beschikbaar en geschikt voor alle burgers van de gemeente Heerlen (jong en oud, valide en minder valide) om te sporten en te bewegen. De sportaccommodaties zijn kwalitatief hoogwaardig, duurzaam, toekomstbestendig en multifunctioneel. Naast de sport zijn er, waar mogelijk, ook andere maatschappelijke- functies/voorzieningen en activiteiten mogelijk in, of in de omgeving van sportaccommodaties. We streven naar een intensief gebruik c.q. goede bezetting maar er blijft ruimte voor uitbreiding van bestaand of ontwikkeling van nieuw sportaanbod."

Sportaccommodaties zijn over het algemeen voorwaarden scheppend voor een laagdrempelige sportbeoefening. Uit landelijke analyses blijkt dat uitbreiding van sportaccommodaties of sportaccommodaties dichterbij de verblijfplaats van potentiele sporters over het algemeen niet gezien moet worden als middel ter bevordering van sportdeelname van (nog) niet-sporters. De komende jaren zal hier binnen het landelijke programma 'Sportvoorzieningen en Sportdeelname' dat wordt mogelijk gemaakt door Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), meer onderzoek naar gedaan worden. De gemeente Heerlen participeert in dit programma.

Voor de topsporters is in Zuid-Limburg de Sportzone in Sittard-Geleen. Daar is een aantal topsportaccommodaties samen gebracht en beschikbaar voor topsporters uit Limburg.

[1] 2011 Herstructurering buitensportcomplexen in Heerlen

3.3 Binnensportaccommodaties

Wij richten ons met de gemeentelijke binnensportaccommodaties in eerste instantie op het huisvesten van:
- het bewegingsonderwijs, voor primair[2] en voortgezet onderwijs, hiervoor heeft de gemeente een wettelijke verplichting;
- de breedtesport (waaronder ook de amateurwedstrijdsport) van sportverenigingen die aangesloten zijn bij sportbonden en NOC*NSF.

Maar ook andere partijen kunnen gebruik maken van de binnensportaccommodaties, zoals zorgaanbieders en commerciële sportaanbieders.

Multifunctionele binnensportaccommodaties (dan wel binnensportaccommodaties die voor multifunctioneel gebruik geschikt zijn / gemaakt worden) hebben de voorkeur. Multifunctionele acccommodaties zijn geschikt voor kwalitatief hoogwaardig bewegingsonderwijs, breedtesport (waaronder wedstrijdsport), wijkgerelateerde- en andere maatschappelijke activiteiten. Het bewegingsonderwijs en het stimuleren van sport en bewegen op breedtesportniveau vraagt om een goed gesitueerd en goed bereikbaar (laagdrempelig) sportaanbod. Monofunctionele gemeentelijke binnensportaccommodaties en gemeentelijke accommodaties specifiek voor topsport vragen een aparte afweging.

[2] Onder Primair onderwijs wordt het basis- en speciaal onderwijs (sbo en svo) verstaan

4 Bestaande situatie

4.1 Huidig bestand aan binnensportaccommodaties

Het huidige bestand aan binnensportaccommodaties bestaat uit:

Type sportaccommodaties (maart 2015)	**Juridisch eigendom gemeente**	**Juridisch eigendom onderwijs**
Sporthallen (3 of meer vakken)	3	1
Sportzalen (2 vakken)	3	2
Gymzalen	11	13

Van circa de helft van binnensportaccommodaties is de gemeente juridisch eigenaar, bij de andere helft is het schoolbestuur juridisch eigenaar. Gemeente Heerlen heeft in principe het economisch claimrecht betreffende de (onderwijs)accommodaties. Dat wil zeggen dat mocht een schoolbestuur verklaren een schoolgebouw en terrein niet meer blijvend nodig te hebben voor het geven van onderwijs, het dan in eigendom vervalt aan de gemeente. Deze regelgeving is zo vastgelegd voor het basis-, speciaal en voortgezet onderwijs.

Naast bovenstaand gemeentelijke accommodaties zijn er en nog een aantal accommodaties met sportvloeren die geschikt zijn voor multifunctioneel gebruik. Er zijn bijvoorbeeld binnensportaccommodaties bij particulieren en bij zorginstellingen. Ook zijn er verschillende sport specifieke (vaak particuliere/sport specifieke) accommodaties.
In bijlage 1 staat een overzicht van de binnensportaccommodaties in Heerlen, exclusief fitnessaccommodaties, danszalen e.d.

4.2 Cijfers huidige situatie

Voor een objectief beeld van de huidige situatie heeft de gemeente Heerlen het Mulier Instituut gevraagd een quick scan naar het gemeentelijke binnensportaccommodatiebeleid uit te voeren. Het Mulier Instituut is een onafhankelijke en landelijk opererende stichting, die werkt zonder winstoogmerk. Het doel van het Mulier Instituut is de bevordering van de sociaal-wetenschappelijke kennisontwikkeling en beleidseffectiviteit op het terrein van sport. Op basis van de uitgevoerde QuickScan over 2011 naar het gemeentelijke binnensportaccommodatiebeleid van Heerlen is het volgende beeld ontstaan.

4.2.1 Aanbod binnensportaccommodaties

De gemeente Heerlen heeft per tienduizend inwoners ruim negenhonderd (985) vierkante meter sportvloer in eigendom. Wanneer ook de onderwijsruimte wordt meegeteld, dan heeft Heerlen ruim achttienhonderd vierkante meter sportvloer voor tienduizend inwoners.

"De behoefte aan ruimte voor binnensporten wordt berekend aan de hand van draagvlakcijfers voor sporthallen. Draagvlakcijfers komen mede tot stand op basis van de huidige en de geprognosticeerde bevolkingsontwikkeling van 6 jaar en ouder. Uitgangspunt in de draagvlakcijfers is het aantal sporthallen. De bandbreedte houdt geen rekening met sport- en gymzalen, omdat deze kleiner zijn dan sporthallen en niet toereikend zijn voor alle vormen van sportbeoefening. De sportzalen worden dus niet primair in de berekeningen meegenomen, maar dienen als buffer of opvang voor sportactiviteiten die door ruimtegebrek niet in de sporthallen terechtkunnen en die zich lenen voor beoefening in sportzalen."

De draagvlakmethode gaat uit van een maximale en een minimale variant. De maximale variant neemt als uitgangspunt één sporthal per 15.000 inwoners (6 jaar en ouder), de minimale variant van één sporthal per 20.000 inwoners (6 jaar en ouder). Deze normwaarden zijn vastgesteld door het NOC*NSF.

Onderstaande tabel geeft de situatie in Heerlen weer.

	Minimumvariant	Maximumvariant
Draagvlakcijfers sporthallen	20.000	15.000
Aantal inwoners*	84.035	84.035
Benodigd aantal sporthallen	4,2	5,6
Scenario 1		
Huidig aanbod (excl. 1 onderwijs-sporthal)	3	3
Overschot (+) of tekort (-)	-1,2	-2,6
Overschot (+) of tekort (-) (afgerond)	-1	-3
Scenario 2		
Huidig aanbod (incl. 1 onderwijs-sporthal)	4	4
Overschot (+) of tekort (-)	-0,2	-1,6
Overschot (+) of tekort (-) (afgerond)	=	-2

* Bevolking van 6 jaar en ouder

Figuur 1: Analyse Vraag-aanbod 2012 op basis van draagvlakcijfers uit Quick Scan Mulier Instituut

Gezien het feit dat de bezetting in de huidige sporthallen niet maximaal is, kan voor Heerlen worden uitgegaan van de minimum variant. Dit houdt in dat, wanneer we uitgaan van scenario 1 (excl. de onderwijshal) er een tekort is van 1 sporthal. Dat tekort wordt opgelost als sporthal MAB in 2015 in gebruik wordt genomen. Gezien de krimp zal op termijn waarschijnlijk geen nieuw tekort ontstaan en voldoet Heerlen aan de draagvlakmethode volgens NOC*NSF.

4.2.2 Bezettingsgraad

De bezettingsgraad is berekend op basis van de formule die het Mulier Instuut hiervoor hanteert. De cijfers van 2011 komen uit de Quick Scan en geldt daarmee als 0-meting. De bezettingspercentages in 2012 en 2013 zijn in onderstaand schema toegevoegd en dus op dezelfde wijze berekend als de 0-meting. Aan de hand van daadwerkelijk geboekte uren in relatie tot een maximale verhuur van veertien uur per dag, zeven dagen per week, 40 weken per jaar is de bezetting in Heerlen als volgt:

Sportaccommodatie	Bezettingsgraad		
	2011	*2012*	*2013*
Sporthallen	64%	57%	64%
Sportzalen	40%	37%	36%
Gymzalen	44%	39%	38%
Totaal	*47%*	*42%*	*42%*

In vergelijking met 6 andere stedelijke gemeenten die het Mulier Instituut onderzocht is de bezetting in 2011 gemiddeld te noemen. De leegstand die er is wordt met name veroorzaakt door het lage gebruik van sportzalen en gymzalen in de weekenden.

4.2.3 Dekkingsgraad

De verhouding tussen de kosten (beheer en exploitatie) en de inkomsten wordt uitgedrukt in het dekkingspercentage. De totale kosten van het bestand aan binnensportaccommodaties is circa € 1.5 miljoen euro per jaar. Daartegenover staat € 567.000 aan inkomsten. Het dekkingspercentage in 2011 was in totaal (37%). Dit is relatief laag als je het vergelijkt met andere stedelijke gemeenten in de regio en daarbuiten. Het verschil komt niet zozeer door hogere kosten maar vooral door relatief lagere huurtarieven.

Huurtarieven moeten altijd in perspectief worden gezet met de (in-)directe subsidies. Dit is ook onderdeel geweest van de Quick Scan. Het schema hiernaast geeft weer welke conclusies het Mulier Instituut heeft getrokken op basis van de gegevens in 2011. In 2012 tm 2014 zijn er qua tarieven en subsidies geen grote wijzigingen geweest.

Conclusies kengetallen sportbeleid Heerlen:
- Binnensportruimte: *gemiddeld*
- Bezetting: *gemiddeld*
- Tarief: *laag*
- Totale opbrengsten: *gemiddeld tot laag*
- Kosten: *gemiddeld tot hoog*
- Directe subsidie: *hoog*
- Dekkingspercentage: *laag*
- Indirecte subsidie binnensport: *hoog*

Figuur 2: Totaalbeeld situatie binnensportaccommodaties in 2011 / Quick Scan

In 2014 is de mate van kostendekkendheid vergelijkbaar met 2011. De jaarlijkse kosten (exc. kapitaallasten) voor de nieuwe sporthal MAB en de drie gemeentelijke gymzalen bij de BMV's worden geschat op circa €450.000 in 2018. Daar staat een inkomstenverhoging tegenover in verband met het overnemen gebruik van enkele scholen en spotverenigingen. Indien er geen accommodaties worden afgestoten (kostenreductie) zal het kostendekkingspercentage met enkele procenten dalen.

4.3 Geplande nieuwbouw van binnensportaccommodaties

In de afgelopen jaren is, vooruitlopend op deze beleidsnotitie, een aantal besluiten genomen over nieuwbouw van binnensportaccommodaties.

4.3.1 Sporthal MAB

Deze sporthal in stadsdeel Heerlen-Stad wordt in 2015 in gebruik genomen. De hal zal bestaan uit drie speelvakken en ligt direct bij het buitensportcomplex Aarveld. Drie basisscholen n.l. Tarcisius, Windekind en Tovercirkel, en voortgezet onderwijs Herle college, locatie de Thermen, zullen overdag gebruik gaan maken van de sporthal. Ook sportverenigingen hebben al veel belangstelling getoond om gebruik te gaan maken van deze nieuwe sporthal.

4.3.2 Brede Maatschappelijke Voorzieningen (BMV's)

Heerlense basisscholen worden steeds vaker gekoppeld aan brede maatschappelijke voorzieningen en of brede scholen. Door de veelheid aan partners in dergelijke accommodaties speelt de binnensportaccommodatie vanwege veelvuldig multifunctioneel gebruik een belangrijke rol in dit concept. Vaak heeft een brede maatschappelijke voorziening de functie van het sociale hart van de buurt/wijk. Hierdoor vinden er diverse activiteiten plaats in de bijbehorende accommodatie voor bewegingsonderwijs.

In de BMV Molenberg, stadsdeel Heerlen-Stad wordt een gymzaal (1 vak) gerealiseerd. Deze wordt in 2015 in gebruik genomen. De scholen Broederschool, El Wahda en de Vrije School zullen deze gymzaal gaan gebruiken voor het bewegingsonderwijs. Bij BMV Aldenhof in stadsdeel Hoensbroek zal in 2015 een gymzaal (1 vak) worden gerealiseerd. In ieder geval de basisscholen De Heyster en Theo Thijssen (De Dem) gaan hier gebruik van maken. Ook in de BMV MSP is een nieuwe gymzaal (1 vak) voorzien. Deze zaal zal door de basisscholen Theo Thijssen en 't Pannesjop gebruikt gaan worden. Verder is in Heerlen Zuid (Heerlerbaan) een BMV/jongerenaccommodatie voorzien hierbij zal in principe geen nieuwe binnensportaccommodatie gerealiseerd zal worden.

Daarnaast wordt in 2016 ook nog eens een nieuwe sportzaal (2-delen) door revalidatiecentrum Adelante in gebruik genomen. Ook deze hal is in de avonduren en weekenden te gebruiken door Heerlense sportaanbieders en kent vanwege de omvang van twee zaaldelen ook meer gebruikersmogelijkheden voor verenigingen dan de huidige binnensportaccommodatie van Adelante.

5 Trends en ontwikkelingen van invloed op binnensportaccommodatiebeleid

Er is een aantal relevante trends en ontwikkelingen te noemen die mogelijk invloed hebben op de vraag naar gemeentelijke binnensportaccommodaties. Vanzelfsprekend is het niet exact te voorspellen in welke mate deze ontwikkelingen invloed hebben op het toekomstig gebruik. Echter er kan wel een indicatie gegeven worden.

5.1 Krimp en vergrijzing

De gemeente Heerlen bevindt zich in een krimpregio. Dit houdt in dat het aantal inwoners afneemt.
Was het aantal inwoners in 2013 nog 88.993, volgens de prognoses zal Heerlen in 2020 nog maar 85.960 inwoners tellen en in 2024 is dat aantal; 84.240. Dit betekent bij procentueel gelijk blijvende sportdeelname minder potentiele gebruikers van (binnen-) sportaccommodaties. Naast de krimp heeft gemeente Heerlen ook te maken met vergrijzing. Oftewel, verhoudingsgewijs gezien zullen er in toekomst steeds meer ouderen en minder jongeren woonachtig zijn in Heerlen.

Tabel: Prognose inwonersaantallen per leeftijdscategorieën

categorie		2012		2020		verschil	ontwikkeling
0-20 jaar		16.600		15.230		-1.370	-8%
20-65 jaar		54.836		50.500		-4.336	-8%
65+		17.557		20.230		2.673	15%
totaal		**88.993**		**85.960**		**-3.033**	**-3%**

Deze demografische ontwikkeling heeft invloed op het gebruik van binnensportaccommodaties. Bekend is dat met name de jeugd gebruikt maakt van de sporthallen/sportzalen en gymzalen (zie onderstaande figuur). Minder jeugd betekent dat scholen minder gebruik zullen maken van gymzalen. De binnensportaccommodaties worden met name tot een leeftijd van 35 jaar (in verenigingsverband) gebruikt. Na deze leeftijd neemt het gebruik fors af en maakt men voor sport- beweegdeelname meer gebruik van de openbare ruimte of fitnesscentra.

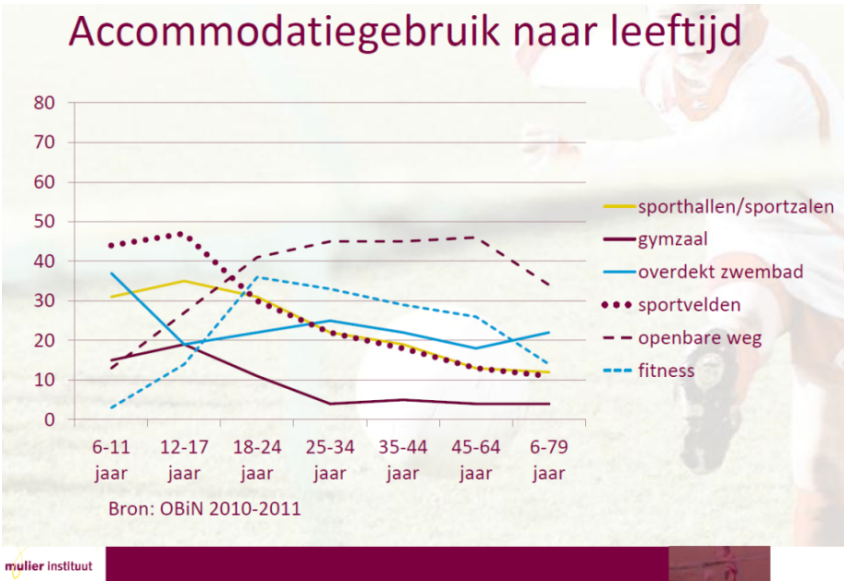

Nb. De bovenstaande categorie 6-79 jaar moet zijn, 65-79 jaar.

5.2 Ontwikkeling sportparticipatie

De sportdeelname in Heerlen ligt over het algemeen lager dan het landelijk gemiddelde. In 2013 sport 48% van de Heerlense volwassenen (18-79 jaar) minimaal 1 keer per week, landelijk is dat 50% (2012). Ook de wekelijkse sportdeelname van jeugd (12-17 jaar) ligt in Heerlen met 74% (2012) lager dan het landelijk gemiddelde van 80%. Dit geldt ook voor het aandeel jongeren dat lid is van een sportvereniging, in Heerlen is dat in 2012 62%, landelijk is dat 69%. In een andere landelijke vergelijking (Nationale Atlas Volksgezondheid) blijkt dat in 2013 in Nederland gemiddeld 50% van de huishoudens *niet* aan sport wordt gedaan. In Heerlen ligt dat percentage met 55,7% beduidend hoger.

Landelijk en lokaal is er veel aandacht voor sport en beweegstimulering. Dit heeft erin geresulteerd dat Heerlen een uitgebreid programma aan sportstimuleringsprojecten heeft. Onder regie van de gemeente zijn diverse sportconsulenten /sportbuurtcoaches aan de slag met het in beweging krijgen en houden van diverse doelgroepen. Daarnaast worden sportaanbieders (verenigingen en commerciële sportaanbieders) vanaf 2012 ook gestimuleerd om zelf actief aan de slag te gaan met projecten ter bevordering van sportdeelname. Dit o.a. via de landelijke Sportimpuls binnen het programma Sport en Bewegen in de Buurt. Het doel van deze maatregelen is het vergroten van het aandeel sporters.

Als de sportdeelname stijgt (als gevolg van bovenstaande) kan in beginsel aangenomen worden dat ook het gebruik van binnensportaccommodaties zal toenemen. Echter, een nadere analyse geeft een ander beeld. Het Mulier Instituut gaat in een artikel binnen het Trendrapport Sport en Bewegen 2010-2011 van TNO, in op de rol van voorzieningen op sportdeelname. In dit rapport wordt gesteld dat om meer mensen te laten sporten het vergroten van sportmogelijkheden dichtbij, in de buurt, niet het aangewezen middel lijkt te zijn. Niet een formele sportvoorziening maar de openbare weg is het meest genoemd als locatie waar gesport wordt. Dit blijkt ook uit de populariteit van wandelsport, hardlopen en wielrennen. Fitness is echter met name bij 18 tot 50 jaar, de categorie waarbij er het meeste groeipotentieel is, het meest populair (zie onderstaande tabel).

Tabel: Top vijf sporten naar leeftijdsgroep, bevolking 6-79 jaar, 2011

	Top 5 Populariteit sporten				
	1	**2**	**3**	**4**	**5**
6-11 jaar	Zwemmen (35%)	Veldvoetbal (32%)	Danssport (14%)	Gymnastiek (13%)	Tennis (9%)
12-17 jaar	Veldvoetbal (31%)	Zwemmen (22%)	Fitness (18%)	Hardlopen (15%)	Danssport (12%)
18-24 jaar	Fitness (36%)	Hardlopen (26%)	Zwemmen (23%)	Veldvoetbal (21%)	Bowlen (14%)
25-34 jaar	Fitness (37%)	Zwemmen (26%)	Hardlopen (26%)	Wandelsport (17%)	Wielrennen (13%)
35-49 jaar	Fitness (34%)	Wandelen(24%)	Zwemmen(24%)	Hardlopen (18%)	Wielrennen (16%)
50-64 jaar	Wandelsport (34%)	Fitness (33%)	Wielrennen (24%)	Zwemmen(23%)	Hardlopen (7%)
65-79 jaar	Zwemmen(25%)	Wandelsport (24%)	Fitness (23%)	Wielrennen (20%)	Tennis (10%)
Totaal	**Fitness (29%)**	**Zwemmen (25%)**	**Wandelen (19%)**	**Hardlopen (14%)**	**Wielrennen(14%)**

Een eventuele groei in sportparticipatie zal zich verdelen over sporters in: openbare ruimte, commerciële accommodaties (fitnesscentra/tennishal etc.), buiten- en binnensportaccommodaties en heeft daarmee naar verwachting Heerlen-breed gezien geringe invloed op het gebruik van binnensportaccommodaties.

5.3 Afstand tot binnensportsportaccommodaties

Vaak wordt aangenomen dat de afstand tot sportaccommodaties een belemmerende werking heeft op de sportdeelname en daarmee het gebruik van sportaccommodaties. Op basis van diverse onderzoeken wordt dit weerlegd. Algemeen kan gesteld worden dat afstand een marginaal effect heeft op sportdeelname. In relatie tot de reisbereidheid hebben Hoekman & De Jong (2011) inzicht gegeven in afstandvervalcurves voor de sport uitgaande van een theoretische model gekoppeld aan werkelijk overbrugbare afstanden (zie onderstaand model) waarbij er drie fasen in de curve worden onderscheiden.

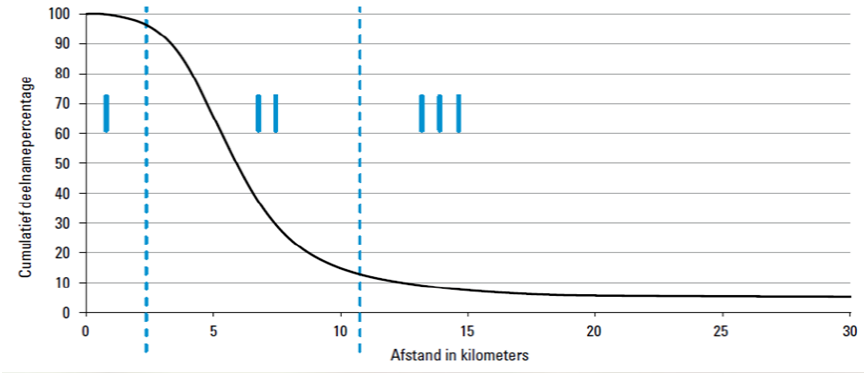

Figuur 3: Landelijke afstandvervalcurve, reisbereidheid in sport
Bron: Hoekman en De Jong uit Sportaccommodaties in Beeld (2013)

De afstand tot een binnensportaccommodatie voor alle inwoners in Heerlen niet groot. Zo is voor vrijwel alle Heerlenaren een sporthal binnen maximaal 2 kilometer te bereiken. Kleinere binnensportaccommodaties zoals gymzalen en sportzalen vaak al binnen een kilometer bereikbaar. De gemiddelde afstand tot een sporthal was in 2012 in Heerlen 1.7 km. Deze gemiddelde afstand zal na het in gebruik nemen van sporthal MAB verder dalen.

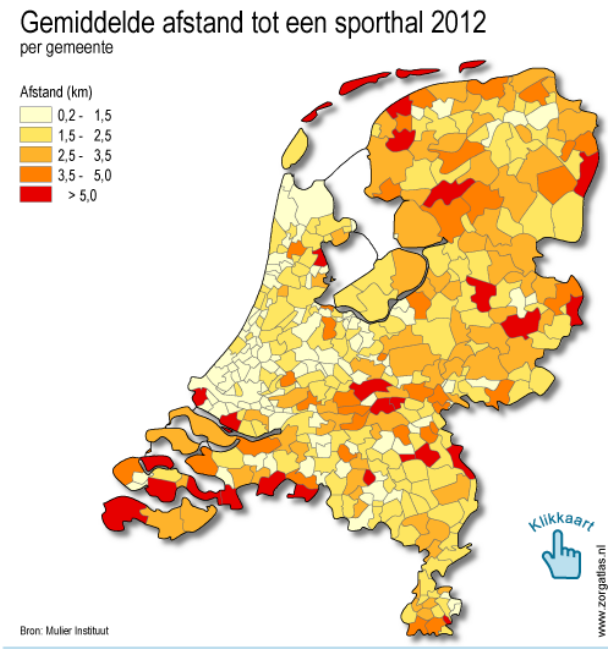

5.4 Ontwikkelingen behoefte bewegingsonderwijs

Voor de scholen voor het basis-, speciaal en voortgezet onderwijs vormt bewegingsonderwijs een verplicht onderdeel van het lesprogramma. In Heerlen maken de meeste basisscholen gebruik van een gemeentelijke binnensportaccommodatie. Een enkele school beschikt over een eigen binnensportaccommodatie. In het speciaal onderwijs hebben vrijwel alle scholen een eigen gymzaal, die mede gefinancierd zijn door de gemeente Heerlen. Bij het voortgezet onderwijs komen beide varianten voor. De gemeente Heerlen berekent op basis van een vastgestelde formule waarin het aantal leerlingen en het totale leerlinggewicht[3] per school wordt meegenomen, het aantal normuren[4] voor bewegingsonderwijs per week. Uitgangspunt is een norm van 1,5 uur per groep. Jaarlijks is 1 oktober de peildatum om het aantal uren voor het daaropvolgende schooljaar te bepalen. Als scholen gebruik maken van een gemeentelijke accommodatie krijgen zij het aantal normuren toegewezen in de dichtstbijzijnde binnensportaccommodaties, mits planningtechnisch mogelijk. Indien scholen een 'eigen' accommodatie hebben, krijgt men op basis van dit aantal uren een vergoeding. Deze vergoeding dient ter dekking van de exploitatiekosten en de kosten voor het onderhoud.

Van invloed op het gebruik van binnensportaccommodaties door het onderwijs zijn:

1. Het (her-)huisvesten bewegingsonderwijs van scholen naar gemeentelijke accommodaties;
2. De ontwikkeling van het leerlingaantal en –gewicht;
3. Landelijke ontwikkelingen ten aanzien van bewegingsonderwijs

5.4.1 Herhuisvesten bewegingsonderwijs

Bekend is dat het bewegingsonderwijs van de scholen De Heyster, Vrije School, Broederschool en El Wahda vanaf medio 2015 in gemeentelijke zalen (als onderdeel van de BMV's) wordt gehuisvest. Dit betekent dat ten aanzien van de situatie in 2014 circa 30 onderwijsuren 'overkomen' van (niet-) gemeentelijke zalen naar gemeentelijke accommodaties. Bij twee scholen (V)SO De Buitenhof en BS De Regenboog is het ontbreken van voldoende ruimte in de nabijgelegen binnensportaccommodaties wel een knelpunt. Deze knelpunten worden meegenomen in Deel II van deze notitie.

5.4.2 Ontwikkeling leerlingenaantal en -gewicht

Jaarlijks vraagt de gemeente aan Pronexus een prognose van de leerlingenaantallen voor de komende jaren. In onderstaande overzichten is 2012 als 0-meting genomen. Peildatum is dan 1 oktober 2011. De prognoses zijn gebaseerd op basis van de peildata 1 oktober 2012 mbt basisonderwijs /16 januari 2013 mbt speciaal onderwijs.

Tabel: leerlingenprognoses 2012-2018 (2019 en 2020 nog toevoegen)

Leerlingenaantallen	**Aantal** Peildatum 01/10/2011	**Prognose***	**Prognose***	**Verwachte ontwikkeling (2012-2018)**	
	2012	**2016**	**2018**	**Totaal**	**Procentueel**
Basis Onderwijs	6.113	5.738	5.631	-482	-7.9%
Speciaal Onderwijs	1.463	1.447	1.405	-58	-4.0%
Voortgezet Onderwijs	8.089	7.749	7.405	-684	-8.5%
Totaal aantal leerlingen	***15.665***	***14.934***	***14.441***	***-1.224***	***-7.9%***

* gebaseerd op peildatum 01/10/2012 cq. 16/01/2013 (Pronexus, augustus 2013)

[3] *Leerlinggewicht*: De gewichtenregeling in het basisonderwijs bepaalt hoeveel middelen een school krijgt om onderwijsachterstanden weg te werken. Per kind wordt op basis van het opleidingsniveau van ouders het 'gewicht' bepaald.

[4] *Normuren*: aantal uren dat een school op basis van de verordening onderwijshuisvesting krijgt toegewezen, de beschikking krijgt over een officiële binnensportaccommodatie ten behoeve van het huisvesten van bewegingsonderwijs. Het bewegingsonderwijs voor groep 1-2 in het basisonderwijs vindt doorgaans plaats in het speellokaal van de school.

Opvallend is dat de mate van krimp bij basis- en voortgezet onderwijs elkaar niet veel ontloopt maar dat de krimp binnen het speciaal onderwijs minder fors is. Opgemerkt moet worden dat de gevolgen van de invoering van de Wet Passend Onderwijs[5] per 1 augustus 2014 niet verwerkt is in deze prognoses. Dit zou kunnen betekenen dat er sprake is van communicerende vaten, het leerlingaantal in het basisonderwijs kan eventueel minder en het leerlingaantal in het speciaal onderwijs juist meer krimpen dan hierboven geprognosticeerd.

Naast het aantal leerlingen, is ook het leerlinggewicht van invloed op de ruimtebehoefte van het basisonderwijs. Het leerling gewicht in het reguliere basisonderwijs in Heerlen is sinds die wijziging vrijwel stabiel nl van 0,18 (2009) naar 0.19 (2013).

In onderstaande tabel staat een prognose van de verwachte ontwikkeling van het aantal uren bewegingsonderwijs. De afname van het aantal uren is minder sterk dan de afname van het aantal leerlingen. Men gaat hierbij in 2016 en 2018 uit van een leerlinggewicht dat gebaseerd is op 2012.

Tabel: prognose behoefte uren bewegingsonderwijs periode 2012-2018 (2019 en 2020 nog toevoegen)

Uren Bewegingsonderwijs	**Aantal** Peildatum 01/10/2011	**Prognose***	**Prognose***	**Verwachte ontwikkeling (2012-2018)**	
	2012	**2016**	**2018**	**Totaal**	**Procentueel**
Uren Basisonderwijs	253,50	240,00	234,00	- 19,50	-7.7%
Uren Speciaal Onderwijs	285,75	297,00	279,00	-6,75	-2.4%
Uren Voortgezet Onderwijs	771,53	745,13	710,80	-60,73	-7.8%
Totaal aantal uren	***1.310,78***	***1.282,13***	***1.223,80***	***-86.98***	***-6.4%***

** (bron: Pronexus, augustus 2013) gebaseerd op peildatum 01/10/2012 cq. 16/01/2013*

5.4.3 Landelijke ontwikkelingen met betrekking tot bewegingsonderwijs

Op basis van landelijke cijfers blijkt dat circa 20% van de scholen in het primair onderwijs de ambitie van minimaal 2 lesuren gym per leerling niet halen. Streven is zelfs drie uren. Deze ambities zijn onderdeel van het Sector Akkoord PO, een overeenkomst tussen het kabinet en de PO-Raad. De komende jaren wordt strikter toegezien dat scholen dit minimale aantal uren halen. In Heerlen krijgen de scholen het aantal uren toegewezen volgens de op Modelverordening van de VSG gebaseerde systematiek waarmee in principe voldoende uren bewegingsonderwijs beschikbaar gesteld worden. Het strikter toezien op het realiseren van de uren bewegingsonderwijs betekent dat de noodzaak om de eerder genoemde knelpunten op te lossen.

De invoering van het passend onderwijs zou kunnen zorgen voor een minder sterke afname van het aantal leerlingen in het basisonderwijs en daarmee minder sterke daling van het aantal normuren bewegingsonderwijs. Gezien het feit dat het speciaal onderwijs veelal gebruik maakt van 'eigen' accommodaties en het reguliere basisonderwijs gebruik maakt van gemeentelijke accommodaties zou dit de afname van de behoefte aan gemeentelijke accommodaties afzwakken.

[5] *Wet Passend Onderwijs*: Kinderen met een handicap of gedragsprobleem hebben recht op een passende onderwijsplek. Vanaf 1 augustus 2014 moeten reguliere scholen een passende onderwijsplek geven aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.

5.5 Ontwikkelingen behoefte sportverenigingen en overige gebruikers

5.5.1 Gebruikers Heerlense binnensportaccommodaties

Naast het onderwijs zijn er circa 100 andere structurele gebruikers van binnensportaccommodaties in Heerlen. Onder deze gebruikers vallen 27 binnensportverenigingen, 6 maatschappelijke instellingen (Welzijn, kinderopvang etc.), circa 55 recreantengroepen en circa 12 buitensportverenigingen die in de wintermaanden gebruik maken van de binnensportaccommodaties. In 2013 zijn verenigingen in gesprekken en via vragenlijsten gevraagd naar de klanttevredenheid met betrekking tot de kwaliteit van de huidige accommodaties. Ook is hen de mogelijkheid geboden om relevante trends en ontwikkelingen met betrekking het toekomstige gebruik van binnensportaccommodaties te benoemen. Aan deze inventarisatie hebben 29 gebruikers meegewerkt. Geconstateerd is dat dit over het algemeen ook de gebruikers waren die structureel het meest gebruik maken van de binnensportaccommodaties.

Deze gebruikers beoordeelden de gemeentelijke binnensportaccommodaties destijds met een ruime voldoende, een 7.4. Uit de enquêtes en de vervolggesprekken blijkt dat men over het algemeen tevreden is over de serviceverlening van de verhuurder en de kwaliteit van de accommodatie.

In totaal verwachten 13 (van de 29) gebruikers de komende jaren qua leden te groeien. Daar staat tegenover dat 3 gebruikers verwachten dat het ledenaantal zal afnemen en verwachten 10 gebruikers dat het aantal stabiel zal blijven. Landelijk is de balans tussen groeiende en krimpende verenigingen meer in evenwicht (23% van de verenigingen verwacht groei en 20% daling) (2012 NOC*NSF/Mulier SportAanbiedersMonitor 2012 : facts & figures). De gebruikers verwachten de groei met name bij jeugd. Vraag is of groei gezien de afname van het aantal jongeren (belangrijke gebruikersgroep van binnensportaccommodaties) in Heerlen in deze omvang realistisch is.

Verder blijkt dat deze sportverenigingen over het algemeen niet erg wijkgebonden zijn. Bijna 80% van de binnensportverenigingen ziet zichzelf als een (Park-)stad vereniging. Een enkele vereniging ziet juist wel een sterke wijkgebondenheid.

Verder spelen de volgende ontwikkelingen:

- Er is een zekere mate tot bereidheid voor samenwerking tussen verenigingen. Dat kan binnen een tak van sport zijn maar dat kan ook omdat men gebruik maakt van dezelfde accommodatie (omnisport);
- Verenigingen die gebruik maken van de gymzalen missen vaak extra opbergruimte en een sociale ruimte;
- Met name in het avondgebruik op doordeweekse dagen zijn bezettingsknelpunten in de sporthallen. Er is (te) veel vraag naar de populaire trainingsuren doordeweeks tussen 18:00 en 20:00 uur;
- In de wintermaanden een is er een extra en toenemende vraag naar binnensportruimte door 'buitensport'-verenigingen. een voorbeeld is zaalhockey dat erg in ontwikkeling is.

5.5.2 Omvang Heerlense binnensportverenigingen

Een nadere analyse wijst uit dat het gemiddeld aantal leden van de Heerlense binnensportverenigingen overeenkomt met het gemiddeld aantal leden per tak van sport landelijk (zie onderstaande tabel). De verenigingen zijn dus niet groter of juist kleiner dan het landelijk gemiddelde.

Tabel: Vergelijking omvang Heerlense binnensportverenigingen in vergelijking tot landelijk

Sport	**Heerlense binnensport verenigingen** Die deelgenomen hebben aan de inventarisatie	**Gemiddeld aantal leden Heerlen** (op 01/03/2013)	**Gemiddeld aantal leden per vereniging Landelijk** (2011)
Gymnastiek	3	238	226
Judo	2	143	71
Badminton	2	95	102
Volleybal	2	97	110
Recreatiesport	2	96	nb
Basketbal	1	130	139
Rollersport	1	15	38
Zaalvoetbal	*1*	*48*	*368(incl. veldvoetbal)*
Aikido	1	40	20
Karate	1	80	48

Bron: Ledental 2011 NOCNSF / enquête gemeente Heerlen 2013

5.6 Decentralisaties in het sociale domein

De gemeente Heerlen heeft de drie decentralisaties (Jeugdwet, WMO en Participatiewet) binnen het sociale domein recent ingevoerd. Dit zou kunnen betekenen dat er mogelijk meer behoefte aan het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties komt. De sport kan namelijk een belangrijke bijdrage leveren aan de transitie en dat biedt kansen zowel vanuit sport- en beweegstimuleringspersperspectief als vanuit sportaccommodatieperspectief.

Gezien het gegeven dat de gemeente met ingang van 2015 verantwoordelijk is voor budgetten van zorgkosten zal preventie van (zwaardere) zorg nog belangrijker worden. Voldoende beweging draagt hieraan bij. Diverse zorginstellingen beschikken op dit moment over eigen sportfaciliteiten. Het is de vraag of dit op de langere termijn nog houdbaar is. Bijvoorbeeld het innovatiever, dichterbij huis, organiseren van sportieve dagbesteding in gemeentelijke sportaccommodaties draagt niet alleen bij aan minder vervoerskosten en exploitatiekosten voor onroerend goed voor zorgaanbieders , maar ook aan een beter gebruik overdag van sportaccommodaties. Bijkomend voordeel is dat de koppeling tussen zorg- en sportaanbieders makkelijker te maken is. Ook de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij het beheer van maatschappelijke accommodaties (waaronder sportaccommodaties) kan gezien worden als een initiatief dat goed past binnen deze transitie. Op welke wijze er invulling wordt gegeven en of er daadwerkelijke meer vraag naar gemeentelijke sportaccommodaties zal komen, is echter op dit moment nog niet te voorspellen.

6 Uitgangspunten binnensportaccommodatiebeleid 2015-2020

De binnensportaccommodaties maken deel uit van het bestand van gemeentelijke maatschappelijke accommodaties. In de lijn van het Integraal Maatschappelijk Accommodatiebeleid Heerlen (IMAH), gelden ook voor de gemeentelijke binnensportaccommodaties de volgende inhoudelijke uitgangspunten:

1. Optimale balans tussen vraag en aanbod
2. Spreiding over de stad
3. Clustering en multifunctionaliteit
4. Werken aan optimale kwaliteit
5. Betaalbare accommodaties voor burger en gemeente

In dit hoofdstuk worden deze uitgangspunten toegelicht. De meer 'technische'' uitgangspunten van IMAH waaronder de keuze voor een zo optimale vorm van exploitatie, beheer en verhuur maken geen deel uit van deze notitie omdat dit voor de bestaande gemeentelijke accommodaties reeds bepaald is. Bij nieuwe brede maatschappelijke accommodaties waar ook een nieuwe binnensportaccommodatie wordt gerealiseerd worden deze afwegingen integraal met andere aanwezige sectoren gemaakt.

6.1 Optimale balans tussen vraag en aanbod

Belangrijk uitgangspunt is dat er een zo optimaal mogelijke balans is tussen de vraag/het gebruik van sportaccommodaties en het aanbod. Gezien alle relevante trends en ontwikkelingen is het zaak het aanbod zo goed mogelijk op de vraag af te stemmen. De accommodaties moeten intensief gebruikt worden om leegstand en desinvesteringen te voorkomen.

Met het in gebruik nemen van de vierde gemeentelijke sporthal (MAB) in 2015 heeft de gemeente Heerlen volgens NOC*NSF qua aanbod in principe voldoende sporthallen (zie hoofdstuk 4) in relatie tot het inwonersaantal.

We streven op basis van de 'Mulier Norm' (40 weken, 7 dagen per week, 14 reëel verhuurbare uren per dag) naar een gemiddelde integrale bezetting van minimaal 50%. De ogenschijnlijk relatief lage 50% wordt daarbij voornamelijk beïnvloed door weinig vraag naar bepaalde accommodaties (zoals gymzalen) in het weekend. Grofweg kent een gemiddelde jaarlijkse integrale bezetting van 50% in Heerlen de volgende differentiatie, waarbij bezetting in sporthallen doorgaans hoger is dan in gymzalen:

Maandag-vrijdag tussen 9:00 uur en 15:30 uur:	60-80% bezetting
Maandag- vrijdag tussen 15:30 en 23:00 uur	50-80% bezetting
Weekend tussen 9:00 en 23:00 uur:	10-30% bezetting

Met een integrale bezetting van minimaal 50% blijft er ruimte voor ontwikkeling van nieuw sportaanbod om zodoende meer mensen te laten sport of om in te spelen op nieuwe trends binnen de sport. Een goede bezetting van sportaccommodaties hangt meestal samen met de gebruiksmogelijkheden. Zo kennen de sporthallen in Heerlen een doorgaans een betere bezetting dan gymzalen.

We streven ernaar dat een accommodatie afhankelijk van soort sport zo optimaal mogelijk bezet is. Gebruikers die de accommodatie, of deel accommodatie in verhouding niet optimaal bezetten kunnen doorverwezen worden naar een kleinere accommodatie (sportzaal of gymzaal).

In de toekomst zal meer dan voorheen rekening gehouden worden met het accommodatiebestand waarvan de gemeente (nog) geen juridisch eigenaar is en met particuliere binnensportaccommodaties. De planning en de realisatie van binnensportaccommodaties is gebaat bij een integrale benadering tussen de beleidsvelden onderwijs en sport, waarbij het type en omvang van de accommodatie niet alleen benaderd wordt vanuit de onderwijsbehoefte maar ook vanuit de lokale behoefte op het gebied van sport en bewegen.

6.2 Spreiding over de stad

Gemeentelijke binnensportaccommodaties zijn er zoals eerder genoemd in drie varianten: sporthallen, sportzalen en gymzalen. Streven is de diverse binnensportaccommodaties zo goed mogelijk te spreiden over de stad.
De grotere binnensportaccommodaties (sporthallen/sportzalen) zijn stads- of stadsdeelvoorzieningen, waarbij het aantal inwoners een richtlijn is voor de omvang en het aantal accommodaties in dat stadsdeel dan wel de stad.
De kleinere binnensportaccommodaties (gymzalen) zijn aanvullend op de grotere accommodaties.

Echter, bij binnensportaccommodaties moet de gemeente, gezien de verplichting ten aanzien van het huisvesten van bewegingsonderwijs, rekening houden met afstandsnormen. Resultaat hiervan is dat de binnensportaccommodaties veelal nabij de scholen zijn gesitueerd.

Afstandsnormen voor het onderwijs tot sportaccommodaties

Ten aanzien van het basisonderwijs zijn in de verordening onderwijshuisvesting onderstaande afstandsnormen vastgelegd:

- Max. 1 km. hemelsbreed bij ten minste 20 klokuren gebruik (of 10 groepen SO);
- Max. 3,5 km. hemelsbreed bij ten minste 15 klokuren gebruik (of 6 groepen SO);
- Max. 7,5 km. hemelsbreed bij ten minste 5 klokuren gebruik (of 3 groepen SO);

Voor het voortgezet onderwijs geldt een maximale afstand van 2 km. hemelsbreed.

Het streven is de afstand van de basisschool zo klein mogelijk te houden zodat zo min mogelijk lestijd verloren gaat aan verplaatsen. De KVLO (Katholiek Vereniging Lichamelijke Opvoeding, belangenverenging docenten bewegingsonderwijs) adviseert om maximaal 750 meter aan te houden. In Heerlen streven we naar een zo kort mogelijk afstand. Hoewel een goede bezetting in alle accommodaties het streven is, blijft het gezien de onderwijsverplichting maatwerk. Zo kan het voorkomen dat bij een gymzaal met slechts enkele uren gebruik door school een afweging wordt gemaakt tussen het in stand houden van de gymzaal of het organiseren van vervoer van de leerlingen. Op een enkel knelpunt na voldoen we voor alle scholen in Heerlen aan de geldende normen volgens de verordening onderwijshuisvesting.

6.3 Clustering en Multifunctionaliteit

Gemeentelijke binnensportaccommodaties zijn multifunctioneel. Dat houdt in dat accommodaties aantrekkelijk zijn voor twee verschillende sectoren namelijk onderwijs en sportaanbieders (verenigingen). Daarbij zijn binnensportaccommodaties geschikt voor multigebruik, oftewel geschikt voor veel verschillende takken van sport. Multifunctionele sportaccommodaties zijn beter te exploiteren omdat ze zowel overdag als 's avonds gebruikt kunnen worden. Monofunctionele sportaccommodaties als een turnhal of budosportcentra vragen aparte afwegingen en zijn geen onderdeel van regulier beleid van de gemeente Heerlen. Waar mogelijk wordt er een koppeling gemaakt tussen binnensport- met buitensportaccommodaties, onderwijs, openbare speelvoorzieningen en andere maatschappelijke voorzieningen. Multifunctionaliteit betekent ook dat de accommodaties voor veel mogelijke sporten geschikt zijn.

6.4 Werken aan optimale kwaliteit

We streven naar kwalitatief optimale sportaccommodaties met een aantrekkelijke uitstraling. Dit houdt in dat bij nieuw- en verbouw van sportaccommodaties zo veel mogelijk rekening wordt gehouden met actuele kwaliteitsnormen en de wensen van de voornaamste gebruikersgroepen, te weten onderwijs en sportaanbieders.

6.4.1 Sportverenigingen

Het streven is om binnensportaccommodaties te laten voldoen aan wensen van sportaanbieders Voor sportaanbieders is inrichting volgens de normen van NOC*NSF en sportbonden van belang. Ook extra

opslagruimte en een sociale ruimte hebben meerwaarde voor sportverenigingen. Bij nieuw- en verbouw van binnensportaccommodaties (zie ook paragraaf 4.3 geplande nieuwbouw) wordt hier waar mogelijk, in redelijkheid, rekening mee gehouden. Daar waar mogelijk proberen we ook specifieke wensen van sportverenigingen te realiseren. Denk aan specifieke belijning, het plaatsen van materiaalkasten en dergelijke. Sportaanbieders zijn echter zelf verantwoordelijk voor aanschaf van sportmateriaal.

De komende jaren wordt er een kwaliteitsslag gemaakt binnen het bestand van gemeentelijke binnensportaccommodaties. Diverse relatief verouderde gymzalen zullen worden afgestoten en hiervoor in de plaats komen vier nieuwe binnensportaccommodaties die beter voldoen aan wensen en behoefte van deze tijd.

6.4.2 Onderwijs

Voor het onderwijs wordt bij nieuwbouw, bouw en (eerste) inrichting de KVLO[6] normering toegepast. Bij de bestaande binnensportaccommodaties is reeds gestart met het gefaseerd upgraden van de bestaande accommodaties zodat ook deze accommodaties voldoen aan de KVLO normen. Hiermee wordt in materiele zin de voorwaarde geboden voor modern en kwalitatief bewegingsonderwijs. Het streven is het volledige bewegingsonderwijs (waar wij als gemeente verplicht zijn het te huisvesten), onder te brengen in binnensportaccommodaties die voldoen aan de (KVLO) nomen die gelden voor kwalitatief goed bewegingsonderwijs.

6.4.3 Toegankelijkheid en bereikbaarheid

Onder kwaliteit wordt ook verstaan dat binnensportaccommodaties toegankelijk en goed bereikbaar zijn, zowel te voet, per fiets, per auto en per openbaar vervoer. De toegang tot de accommodaties zelf is sociaal veilig en aantrekkelijk. Er zijn voldoende parkeermogelijkheden. Bij nieuw- en verbouw van accommodaties willen we zodanig bouwen of aanpassen dat ook minder validen gebruik kunnen maken van alle faciliteiten (toegang tot hal en sanitaire ruimten).

6.5 Betaalbare accommodaties voor burger en gemeente

Gemeente

Het streven is de komende jaren de uitgaven en de inkomsten (dekkingspercentage van 37% in 2014) meer in balans te brengen. Dit kan door zowel de inkomsten (tarieven), het aanbod (aantal te exploiteren accommodaties) als de bedrijfsvoering (exploitatie/onderhoud) te beïnvloeden. Bestaande en nieuw te realiseren voorzieningen zijn ook op langere termijn beheersbaar en betaalbaar (exploitatie, beheer, onderhoud).

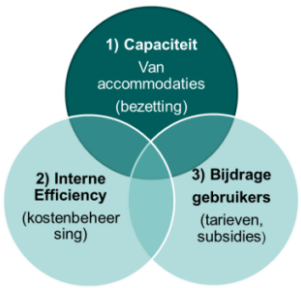

Burger

Bij het eventueel verhogen van de tarieven voor gebruik van sportaccommodaties zal rekening gehouden worden met de draagkracht van burgers en met de prijselasticiteit in relatie tot sportparticipatie. Onder prijselasticiteit verstaan we de mate waarin vraaguitval zal optreden naarmate de prijs stijgt, en omgekeerd. Uit de landelijke Recessiepeiling 2013[7] blijkt dat er weinig aanwijzingen zijn dat het doorbelasten van tariefverhogingen op de contributie van leden, effect heeft op de sportdeelname. Geldgebrek wordt weinig genoemd als reden om niet te sporten. Geen tijd (geen prioriteit), geen zin, oftewel het gebrek aan intrinsieke motivatie wordt veel vaker genoemd als reden om niet te sporten. Voor de burger is het vaak niet zichtbaar wat of welk deel (procentueel) de gemeente bijdraagt aan het faciliteren van sport middels sportaccommodaties. Het inzichtelijk maken zou kunnen bijdragen aan de acceptatie van een eventuele verhoging van de tarieven.

---

[6] KVLO (Katholiek Verbond Lichamelijke Opvoeding) is de belangenvereniging op het gebied van lichamelijke opvoeding.
[7] Mulier Instituut Recessiepeiling (2013)

7 Conclusies met betrekking tot ontwikkeling vraag/aanbod gemeentelijke binnensportaccommodaties 2015-2020

7.1 Huidige bezetting van de accommodaties

Op basis van de bezettingscijfers van afgelopen jaren kan geconcludeerd worden dat we op dit moment nog niet voldoen aan de, bij de uitgangspunten geformuleerde, gewenste totale integrale bezettingsgraad van minimaal 50%. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de relatief lage bezetting (in weekenden) in sportzalen en gymzalen. Tegelijkertijd zijn er ook enkele knelpunten bekend ten aanzien van het bewegingsonderwijs, deze komen terug in het uitvoeringsplan (deel II).

7.2 Nieuwbouw van binnensportaccommodaties en overname gebruikers

Er zijn reeds besluiten genomen om gemeentelijke binnensportaccommodaties te vernieuwen, te optimaliseren, te clusteren door nieuwbouw. Daaraan gekoppeld is in de diverse stichtingskoten (stiko's) van BMV's al rekening gehouden met sloopkosten van enkele accommodaties. Nieuwe gemeentelijke accommodaties die de komende periode in gebruik genomen gaan worden, zijn:

- Sporthal MAB, 3 vakken in 2015
- Gymzaal BMV Molenberg, 1 vak in 2015
- Gymzaal BMV Aldenhof, 1 vak in 2015
- Gymzaal BMV MSP, 1 vak in 2017?;

Hieraan gekoppeld is het overnemen van de gebruikers van de (niet) gemeentelijke gymzalen van Vd Kroonstraat (Bs de Heyster), Molenberg (reeds gesloopt) en Limaweg (Vrije School), en overname van de gebruikers van de gemeentelijke gymzaal Aarveld en de al eerder gesloopte gymzaal Bekkerveld en de gymzalen Gebr de Witstraat en Eindhovenstraat MSP.

Ook de verbouwing bij revalidatiecentrum Adelante waarbij een moderne particuliere nieuwe twee-vaks voorziening twee separate sportvakken vervangt, moet gezien worden als een toename in de gebruikersmogelijkheden voor sportaanbieders.

7.3 Verwachte verandering in vraag naar binnensportaccommodaties

Het afnemen van het aantal jeugdige inwoners in de stad kan een dubbel negatief effect hebben op het gebruik van gemeentelijke binnensportaccommodaties. Door de afnemende leerlingenaantallen zal de vraag naar binnensportaccommodaties voor bewegingsonderwijs de komende jaren licht zal afnemen. Bovendien kan minder jeugd in de stad tot gevolg hebben dat het aantal jeugdleden van binnensportvereniging afneemt waardoor er ook een dalende vraag naar binnensportaccommodaties ontstaat. Ook de vergrijzing heeft naar verwachting niet direct een positief effect op het gebruik van binnensportaccommodaties. Bekend is immers dat vanaf een leeftijd van 35 jaar het gebruik van sporthallen, sportzalen en gymzalen over het algemeen juist afneemt.

De Heerlense sportdeelname ligt nog relatief laag. Dit betekent ook dat er ruimte is voor een toename van de sportdeelname. Indien een eventuele toename in sportparticipatie in de komende jaren wordt gerealiseerd, dan zal zich deze toename verspreiden over de diverse type sportaccommodaties of de openbare ruimte. En dan moet gerealiseerd worden dat volwassenen en ouderen, waarbij in dit opzicht wellicht nog de meest 'winst valt te halen', voornamelijk kiezen voor sporten als fitness, wandelen, zwemmen, hardlopen en fietsen die niet plaatsvinden in binnensportaccommodaties.

Het is mogelijk dat door ontwikkelen van nieuwe sport- en beweegaanbod door sport- en zorgaanbieders in de toekomst de vraag naar gemeentelijke sportaccommodaties zal toenemen. Ook de nieuwe moderne accommodaties zouden een aantrekkingskracht kunnen hebben op nieuwe gebruikers (bijvoorbeeld van buiten de

gemeente). In welke mate is nog lastig te voorspellen. Dit kan er ook toe leiden dat er nieuwe gebruikersgroepen ontstaan.

Over het algemeen lijkt de komende jaren een stabilisatie of matige afname van de vraag naar gemeentelijke binnensportaccommodaties het meest waarschijnlijk.

7.4 Afstoten van sportaccommodaties in 2015-2020

Op basis van bovenstaande conclusies is het de verwachting dat, als de voorspelling van de afname cq stabilisatie van het gebruik realiteit wordt en als er niet geïntervenieerd wordt door meer binnensportaccommodaties af te stoten, er een ruimere overcapaciteit ontstaat en de bezetting van de accommodaties verder zal dalen. Daarmee komt ook de balans tussen kosten en baten verder onder druk. Ingeschat wordt, dat we rekening moeten gaan houden buiten de min of meer ingecalculeerde accommodaties die afgestoten worden (zie 7.2) met een reductie van binnensportcapaciteit met circa 3 tot 5 vakken in de komende jaren.

In deel II 'Uitvoeringplan heroriëntatie binnensportaccommodaties 2015-2020' wordt het toekomstperspectief per gemeentelijke sportaccommodatie nader beschreven. De situatie zullen we de komende jaren continue blijven monitoren waarbij we streven naar een zo optimaal mogelijke balans tussen een goede bezetting van de accommodaties enerzijds en anderzijds ruimte te blijven bieden aan sportaanbieders voor de ontwikkeling van nieuw en vernieuwend sportaanbod.

Deel II Uitvoeringplan heroriëntatie binnensportaccommodaties 2015-2020.

In dit deel wordt het toekomstperspectief van de verschillende binnensportaccommodatie per stadsdeel beschreven, rekening houdend met de in het beleidskader beschreven uitgangspunten. Bij elke accommodatie staat een stoplicht afgebeeld. De kleuren geven het toekomstperspectief weer. Ook worden de relevante ontwikkelingen met betrekking tot de niet-gemeentelijke / particuliere binnensportaccommodaties genoemd.

	Afstoten
	Behouden
	Nieuwe accommodatie
	Sportaccommodaties van onderwijs

8 Stadsdeel Hoensbroek

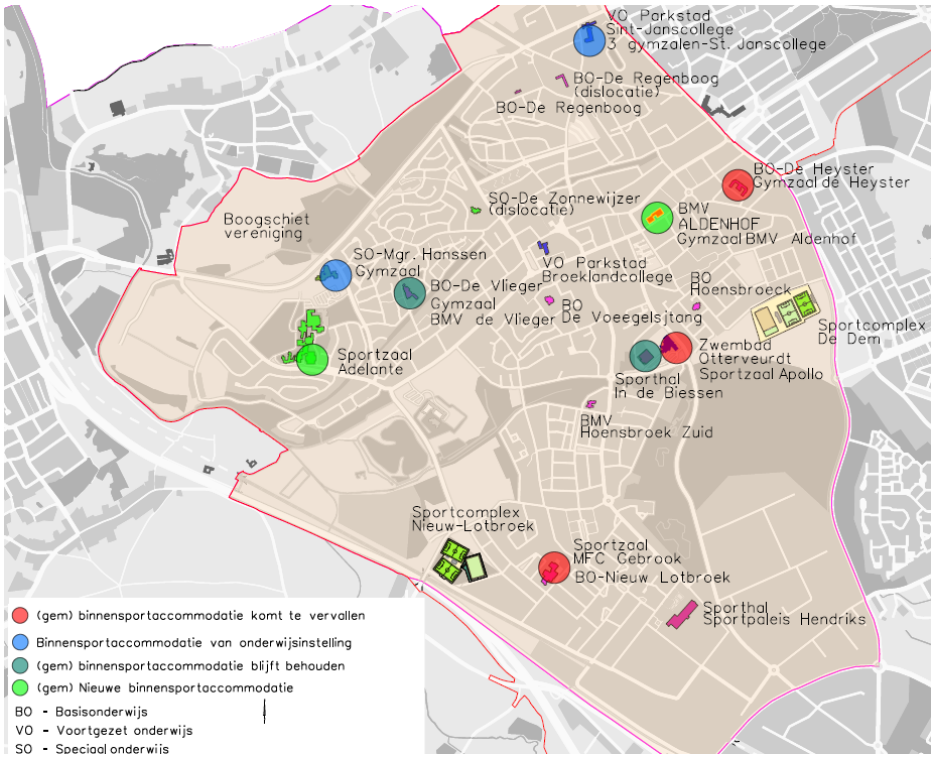

8.1 Gemeentelijke binnensportaccommodatie

s in Hoensbroek

Sporthal In de Biessen (3 vakken),

Bezetting	2011	2012	2013
	65%	*64%*	*73%*

Dit betreft een moderne en aantrekkelijke sporthal (3 vakken). De hal wordt intensief gebruikt door sportverenigingen en het onderwijs. Nadat de nieuwe BMV Hoensbroek-Zuid is gerealiseerd zal het onderwijsgebruik verder toenemen.

Toekomstperspectief: Behouden

Sportzaal MFC Gebrook (2 vakken)

Bezetting	2011	2012	2013
	42%	*41%*	*41%*

Deze sportzaal heeft een oppervlakte van 2 vakken maar heeft geen scheidingswand waardoor hij dus niet 'dubbel' te verhuren is. Wordt voornamelijk gebruikt door recreatieve sportverenigingen en is onderdeel van een multifunctionele accommodatie. Het onderwijsgebruik zal, na het wegtrekken van BS Nieuw Lotbroek en Dr. A. Schweitzer naar de nieuwe locatie van BMV Hoensbroek Zuid verdwijnen.
Toekomstperspectief:
Afstoten nadat het basisonderwijs in de nieuwe BMV Hoensbroek Zuid is gehuisvest. Voor de (recreatieve) verenigingen zijn er enkele andere (gemeentelijke) opties in Hoensbroek of in andere stadsdelen.

Gymzaal BMV De Vlieger (1 vak) Maria Gewanden

Bezetting	2011	2012	2013
	*Nvt**	*32%*	*33%*

** in 2011 niet volledig door de gemeente geëxploiteerd.*
Deze zaal is sinds 2011 in juridisch eigendom van de gemeente Heerlen, waardoor de gemeente deze zaal nu zelf exploiteert. De zaal is onderdeel van een (beperkte) brede maatschappelijke voorziening. De zaal wordt overdag redelijk intensief gebruikt. In de avonduren is de zaal matig bezet. Kan voor een aantal recreatieve clubjes uit MFC Gebrook, mede vanwege de aanwezigheid van een beperkte sociale ruimte, een interessant alternatief zijn.
Toekomstperspectief: Behouden

Nieuwe gymzaal in BMV Aldenhof vanaf 2015
In de BMV Aldenhof wordt een nieuwe moderne gymzaal gerealiseerd. Deze zaal zal overdag in principe voornamelijk gebruikt worden door de BS de Heyster. Ook voor sportverenigingen en andere sportaanbieders is het een aantrekkelijke moderne zaal.

Sportzaal nabij zwembad Otterveurdt (2 vakken) (Gravin van Schonbornlaan)
Deze sportzaal ligt naast zwembad Otterveurdt en is eigendom van de gemeente Heerlen maar wordt al jaren niet meer door de gemeente Heerlen geëxploiteerd. De mogelijkheden worden onderzocht om de hal te verkopen cq te verhuren.

8.2 Ontwikkelingen bij niet-gemeentelijke binnensportaccommodaties in Hoensbroek

In deze paragraaf staat een aantal ontwikkelingen beschreven die in eerste instantie gaan over 'niet gemeentelijke sportaccommodaties maar waarbij de ontwikkelingen wel relevant zijn om rekening mee te houden.

Gymzaal De Heyster
Deze zaal wordt momenteel niet geëxploiteerd door de gemeente Heerlen. Deze gymzaal komt te vervallen nadat de school is verhuisd naar de BMV Aldenhof. De zaal zal dan worden gesloopt.
Toekomstperspectief: deze gymzaal wordt afgestoten (waarschijnlijk sloop) als de school verhuisd is.

Gymzalen bij St. Janscollege (irt BS de Regenboog)
Het St. Janscollege beschikt momenteel over drie gymzalen aan de Amstenraderweg. Overdag worden deze gebruikt voor sportlessen VO en voor een aantal uren door BS de Regenboog. Bekend is dat er ten aanzien van het bewegingsonderwijs van BS de Regenboog een knelpunt is. (zie bijlage). Daarbij zal het St. Janscollege waarschijnlijk groeien qua omvang vanwege de integratie van een deel van het Romboutscollege. Vanaf dat moment zal het knelpunt nog groter worden en zal de huidige gymcapaciteit, tegelijk met de renovatie cq. nieuwbouw van het St. Janscollege, mogelijk uitgebreid worden en daarmee ook een structurele oplossing voor BS de Regenboog komt.

Sportgezondheidscentrum Adelante
Het revalidatiecentrum Adelante bouwt een nieuw sport- en gezondheidscentrum met een sportvloer ter grootte van 2 vakken(en vervangt daarmee een accommodatie met twee separate vakken). Adelante wil deze voorziening ook aanbieden aan sportverenigingen. Dit is een interessante optie voor verenigingen die nu nog sporten in de af te stoten gymzaal MFC Gebrook en voor sportverenigingen, met name voor de aanbieders met sportactiviteiten voor mensen met een beperking of dit aanbod juist wensen te ontwikkelen. Ook is de hal geschikt als trainingslocatie voor de buitensporten (voetbal, hockey en korfbal) die in de periode december tot en met februari (ook) indoor sporten. Deze accommodatie wordt naar verwachting in 2016 in gebruik genomen.

9 Stadsdeel Heerlerheide

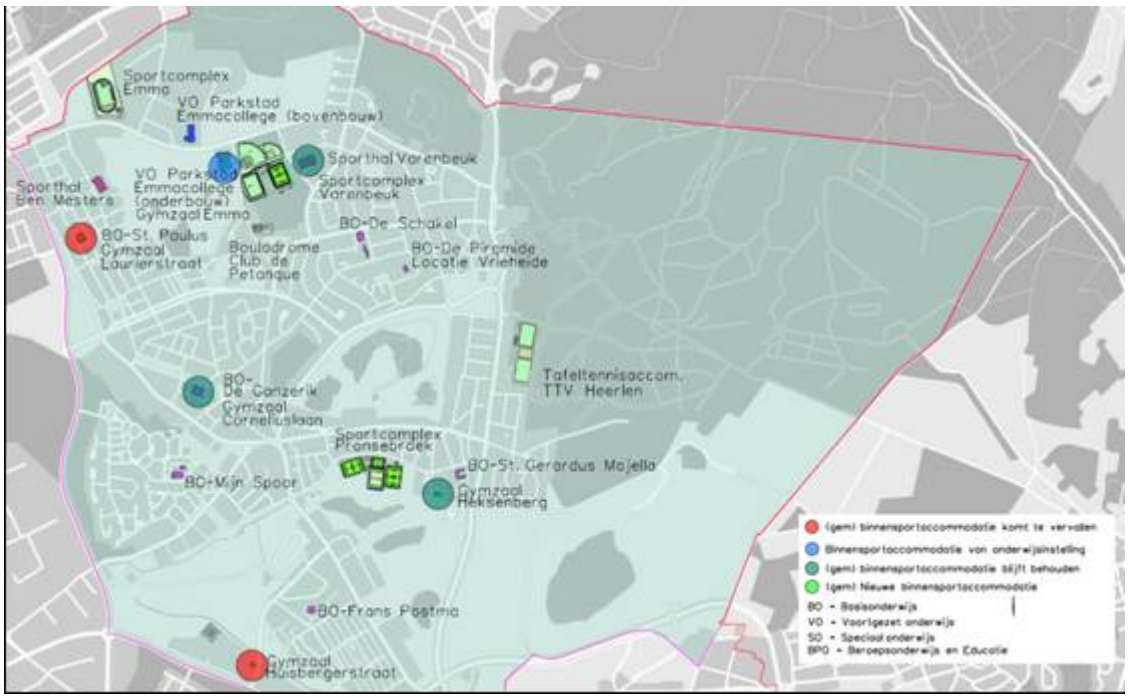

9.1 Gemeentelijke accommodaties in Heerlerheide

Sporthal Varenbeuk (2 vakken) (Vrieheide)

Bezetting	2011	2012	2013
	74%	*52%*	*57%*

Deze hal bestaat qua omvang uit drie vakken maar wordt doorgaans in 2 of vier vakken verdeeld, middels een dubbele scheidingswand. Naast het Emmacollege maken ook de de basisscholen Piramide Vrieheide (die sluit vanaf het schooljaar 2015-2106) en Bassischool De Schakel gebruik van deze hal. Het lijkt erop dat deze hal aan populariteit verliest. Diverse sportverenigingen hebben plannen of zijn verhuisd naar In de Biessen. In de piekperiode december tot en met februari is de hal ook erg populair bij de buitensporten voetbal, korfbal en hockey die dan een indoorseizoen afwerken. Wellicht dat het onderwijsgebruik op termijn zal afnemen vanwege de eventuele verhuizing van het techniekonderwijs van het Emmacollege naar de wijk Meezenbroek.
Het sportcomplex Varenbeuk wordt in de Heerlense 'Structuurvisie 2035' aangemerkt als een van de twee Heerlense 'large sportclusters'. Op de large sportclusters is meer ruimte aanwezig zodat daar in de toekomst een ruimer aanbod aan verschillende accommodaties kan worden gerealiseerd.
Toekomstperspectief: Behouden

Gymzaal Laurierstraat (1 vak) (Passart)

Bezetting	2011	2012	2013
	26%	*20%*	*17%*

Deze 'stand alone' gymzaal kent al jaren een zeer lage bezetting. Naast BS St. Paulus (circa 3 uur) zijn er enkele sportverenigingen die een beperkt aantal uren gebruik maken van de gymzaal.
Toekomstperspectief: Afstoten, in 2016. Het bewegingsonderwijs van St. Paulus zou gehuisvest kunnen worden in de gymzaal van de nieuwe BMV Aldenhof, gymzaal aan de Corneliuslaan of gymzaal van Emmacollege. Een alternatief zou ook sporthal In de Biessen en de nabij gelegen particuliere sporthal van Ben Mesters kunnen zijn.

De andere gebruikers zoals sportverenigingen zullen ook moeten uitwijken naar hierboven genoemde alternatieven.

Gymzaal Corneliuslaan (1 vak) (Heerlerheide Centrum)

Bezetting	2011	2012	2013
	46%	*47%*	*42%*

Deze zaal is recent (2010) gebouwd en onderdeel van een brede maatschappelijke voorziening. Overdag is er veel onderwijsgebruik van de in hetzelfde gebouw gesitueerde Basschool De Ganzerik. Ook de fusie basisschool MijnSpoor maakt gebruik van deze zaal en heeft daarmee voornamelijk een belangrijke onderwijsfunctie de zaal wordt in de avonduren ook redelijk gebruikt maar staat in het weekend vrijwel leeg.
Toekomstperspectief: Behouden

Gymzaal Bruinkoolweg (1 vak) (Heksenberg)

Bezetting	2011	2012	2013
	44%	*41%*	*39%*

Dit is een vrij gedateerde stand-alone gymzaal die weliswaar goed is onderhouden maar geen aantrekkelijke uitstraling heeft. De zaal heeft zowel qua onderwijs als verenigingsgebruik op dit moment een functie. Vanuit spreidingsoogpunt op stadsdeelniveau gezien ligt deze gymzaal gunstig maar de zaal ligt geïsoleerd waardoor het regelmatig doelwit is van vernielingen. Met name voor basisschool Gerardus Majella is er op dit moment geen realistisch alternatief op loopafstand. Een overweging zou kunnen zijn om op termijn de zaal te vervangen voor een gymzaal die geclusterd is binnen andere (maatschappelijke)voorzieningen.
Toekomstperspectief: Behouden

9.2 Ontwikkelingen niet-gemeentelijke binnensportaccommodaties in Heerlerheide

Sporthal Ben Mesters
Het St. Janscollege maakt ten behoeve van het bewegingsonderwijs op dit moment een aantal uren per week gebruik van deze accommodatie. De eigenaar van deze accommodatie heeft kenbaar gemaakt meer capaciteit (zowel voor bewegingsonderwijs als sportverenigingen) te hebben dan op dit moment gebruikt wordt gemaakt van zijn sporthal.

Sportaccommodaties TTV Heksenberg
TTV Heksenberg beschikt over een sportaccommodatie die beschikt over een sportvloer, is in principe vanwege beperkte hoogte niet geschikt voor het bewegingsonderwijs maar wel te gebruiken voor bepaalde takken van sport. In de avonduren wordt de accommodatie intensief gebruikt door de eigen vereniging. Overdag stelt de vereniging de accommodatie ook beschikbaar voor andere gebruikers.

10 Stadsdeel Heerlen-Stad

Heerlen-Stad is een vrij groot stadsdeel met relatief veel binnensportaccommodaties vanwege de aanwezigheid van veel onderwijsinstellingen. Geografisch zijn in dit stadsdeel twee deelgebieden te onderscheiden.
Deelgebied 1: Zeswegen/ Eikenderveld, Beersdal, GMS, MSP, Centrum en Molenberg
Deelgebied 2: Welten, Aarveld, Bekkerveld en Caumerveld Douve Weijen.

10.1 Gemeentelijke binnensportaccommodaties Heerlen Stad deelgebied 1:

Sportzaal Zeswegen (2 vakken) (Zeswegen)

Bezetting	2011	2012	2013
	39%	*30%*	*30%*

Deze moderne sportzaal bestaat uit twee vakken die te scheiden zijn via een akoestische scheidingswand. De sportzaal is onderdeel van brede maatschappelijke voorziening 'SamSam'. De accommodatie kent een vrij matige bezetting. Met name in het weekend wordt deze accommodatie weinig gebruikt. Overdag maken voornamelijk de twee basisscholen die naast de gymzaal liggen gebruik van deze accommodatie.

Toekomstperspectief: Behouden
Deze accommodatie kan voor sportaanbieders die nieuw sportaanbod willen ontwikkelen en een centrale gelegen accommodatie in Heerlen zoeken een aantrekkelijke optie zijn. Ook voor de buitensportverenigingen die in de wintermaanden een tijdelijke binnensportaccommodatie zoeken, kan de zaal dienen als tijdelijke (trainings)locatie.

Gymzaal Gebr. Hennenstraat (1 vak) (Eikenderveld)

Bezetting	2011	2012	2013
	29%	*24%*	*23%*

De bezetting van deze 'stand-alone' gymzaal is met name in de avonden en de weekenden erg laag. Overdag gymt BS Eikenderveld hier. In de avonduren maken er enkele recreatieve sportclubs gebruik van deze zaal. Voor BS Eikenderveld liggen er weinig andere accommodaties op een redelijke loopafstand. Het speellokaal van deze school wordt momenteel gebruik door een peuterspeelzaal waardoor ook de kleuters de gymzaal gebruiken als speellokaal.

Toekomstperspectief: behouden
De bezetting is al jaren laag en het is de vraag in hoeverre het (op termijn) houdbaar is deze zaal voor (onderwijs-)gebruik in stand te blijven houden. Voorgesteld wordt dan ook deze zaal in afwachting van (onderwijs-) ontwikkelingen voorlopig te behouden. Bij het besluit tot huisvesten van het techniekonderwijs van het Emmacollege in Meezenbroek is deze gymzaal ook meegenomen als een mogelijke 'overloop-' locatie indien het bewegingsonderwijs niet (volledig) in MSP gehuisvest kan worden. De zaal ligt binnen de wettelijke afstand van 2km (hemelsbreed). Naar verwachting zal in 2017 / 2018 een besluit genomen worden om deze zaal structureel te blijven exploiteren of af te stoten.

Gymzaal Huisbergerstraat (1 vak) (Beersdal)
Deze gymzaal is eigendom van de gemeente Heerlen maar wordt al jaren niet meer door de gemeente Heerlen geëxploiteerd. De mogelijkheden worden onderzocht om de hal te verkopen cq te slopen.

Sporthal Palemig (4 vakken) (Palemig)

Bezetting	2011	2012	2013
	52%	*55%*	*63%*

Overdag maken veel scholen waaronder Herle-, Arcus- en Citaverde College en VSO de Buitenhof (dislocatie) gebruik van deze hal. De accommodatie wordt overdag dan ook intensief gebruikt. Ook in de avonduren is er een vrij goede bezetting door sportverenigingen. Mogelijk dat een van de sportverenigingen op termijn naar het MAB gaat verhuizen waardoor er in deze sporthal ruimte komt voor nieuw aanbod.
Toekomstperspectief: Behouden

Sportzaal Meezenbroek (2 vakken) (GMS)

Bezetting	2011	2012	2013
	39%	*38%*	*38%*

Na de verhuizing van VSO de Zonnewijzer naar het Arcus gebouw zal de school deze accommodatie overdag vrijwel in zijn geheel gebruiken ten behoeve van het bewegingsonderwijs. De bezetting in de avonduren is redelijk. De overige gebruikers overdag verhuizen dan naar sporthal Palemig.
Toekomstperspectief: Behouden

Gymzaal Eindhovenstraat (1 vak) (MSP) en
Gymzaal Gebroeders de Wittstraat (1 vak) (MSP)

Bezetting	2011	2012	2013
Eindhovenstraat	*38%*	*33%*	*36%*

Bezetting	2011	2012	2013
Gebr. De Witstraat	*39%*	*33%*	*35%*

Dit betreffen twee vrij gedateerde 'stand-alone' gymzalen. Overdag wordt de zaal aan de Eindhovenstraat en Gebr. de Wittstraat nog vrij intensief gebruikt door het Herle college (locatie de Thermen), na het gereedkomen van het MAB zullen ze deze uren in die nieuwe accommodatie gaan afnemen. In de stichtingskosten (stiko) van BMV MSP zijn er ook kosten opgenomen voor de sloop van deze twee gymzalen. Echter een expliciet besluit tot sloop is nog niet genomen.

Toekomstperspectief: Afstoten na gereedkomen nieuwe gymzaal BMV MSP. De overige gebruikers kunnen in principe ingepast worden in de nieuwe gymzaal.
De twee scholen zullen zoals het er nu naar uitziet met ingang van 2016-2017 gehuisvest worden op de locatie van BS. 't Pannesjop. In principe kan dan de gymzaal aan de Gebr de Witstraat eerder gesloopt worden tegelijkertijd met het schoolgebouw van OBS Theo Thijssen. De gymzaal aan de Eindhovenstraat blijft dan in gebruik totdat de gymzaal van de nieuwe BMV MSP in gebruik genomen wordt en wordt dan gesloopt. Hiermee wordt in feite al voorgesorteerd op de toekomstige situatie in wijk MSP.

Gymzaal BMV MSP (1 vak) (MSP)
Bij de BMV MSP wordt een nieuwe gymzaal gebouwd. In ieder geval de scholen in de wijk: OBS Theo Thijssen en 't Pannesjop zullen gebruik gaan maken van deze gymzaal. Het overige avondgebruik van de bovengenoemde zalen Gebr. de Wittstraat en Eindhovenstraat zouden in principe ook in de nieuwe zaal gehuisvest kunnen worden. Toekomstperspectief: in planning voor nieuwbouw, volgens planning gereed in 2017.

Gymzaal BMV Molenberg (1 vak)
In 2015 wordt de nieuwe BMV Molenberg geopend. Dan wordt ook een nieuwe gymzaal in gebruik genomen. Overdag zullen de scholen Vrije School, Broederschool en El Wahda in deze zaal gaan gymen. Budosport Heerlen heeft kenbaar gemaakt (een gedeelte) van de avonduren en in het weekend gebruik te willen maken van deze zaal. Deze gemeentelijke gymzaal vervangt een reeds gesloopte 'niet-gemeentelijke' gymzaal.

10.2 *Ontwikkelingen niet-gemeentelijke binnensportaccommodaties Heerlen Stad* deelgebied 1

In deze paragraaf staat een aantal ontwikkelingen beschreven die in eerste instantie gaan over 'niet gemeentelijke sportaccommodaties maar waarbij de ontwikkelingen wel relevant zijn om rekening mee te houden.

Gymzaal Limaweg (1 vak) (MSP)

Op dit moment wordt de zaal niet door de gemeente Heerlen geëxploiteerd. De zaal is nu nog in juridisch eigendom van schoolbestuur Pallas. Nadat de Vrije school in 2015 verhuist naar de BMV Molenberg, valt deze zaal (terug) in handen van de gemeente.

Toekomstperspectief: Afstoten na gereedkomen BMV Molenberg. De zaal heeft dan geen onderwijsfunctie meer en is momenteel ook niet in een optimale staat. Voor de sportvereniging Budosport Heerlen, die op dit momenteel nog intensief gebruik maken van deze accommodaties, is er een aantrekkelijk alternatief beschikbaar in de nieuwe gymzaal van BMV Molenberg.

10.3 Gemeentelijke binnensportaccommodaties in Heerlen Stad deelgebied 2

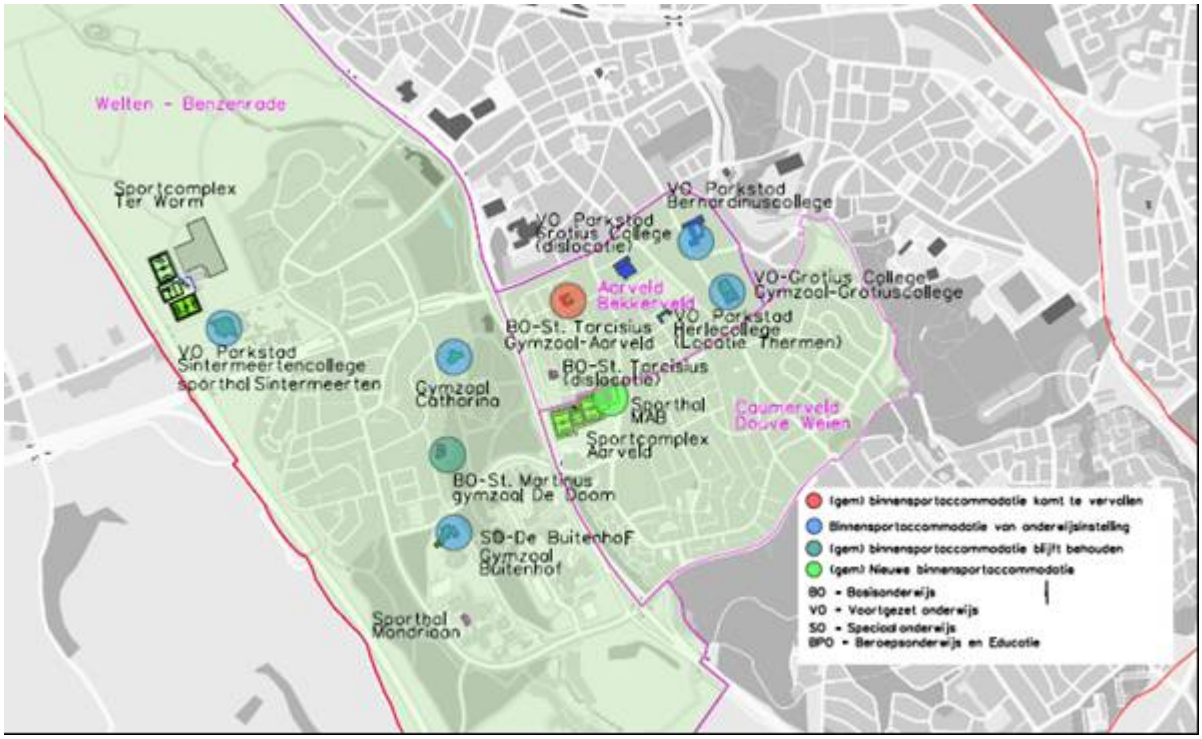

Gymzaal Aarveld (1 vak) (Aarveld)

Bezetting	2011	2012	2013
	69%	*62%*	*60%*

Deze zaal is gesitueerd onder het schoolgebouw van Basisschool Tarcicius. Het gymonderwijs van deze school zal na het gereedkomen van het MAB Bekkerveld worden verplaatst naar deze nieuwe sporthal. Dit geldt ook voor het avondgebruik door de sportverenigingen.

Toekomstperspectief: Afstoten na gereedkomen MAB Bekkerveld.

Gymzaal De Doom (1 vak) (Welten)

Bezetting	2011	2012	2013
	40%	*39%*	*38%*

De zaal wordt momenteel overdag intensief gebruikt door het onderwijs. In de avonduren en het weekend is er de bezetting een stuk lager.
Toekomstperspectief: Behouden. Nadat sporthal MAB gereed is, zal een gedeelte van het onderwijsgebruik (oa OBS Tovercirkel en Windekind) van de Doom verplaatst worden naar deze nieuwe hal. De vrijvallende uren zouden dan mogelijk kunnen worden overgenomen door de nabij gelegen (v)SO De Buitenhof.

Sporthal MAB (3 vakken)

In 2015 wordt sporthal MAB in gebruik genomen. Dit betekent dat hiermee het aantal gemeentelijk sporthallen op vier komt. De multifunctionele ruimtes en kantine zullen worden beheerd door voetbalvereniging Bekkerveld. Bij deze accommodatie is er een nauwe combinatie van binnensport met het sportcomplex Aarveld. De sporthal bestaat uit drie vakken die door middel van twee akoestische scheidingswanden afzonderlijk van elkaar gebruikt kunnen worden door verschillende gebruikers. De accommodatie zal overdag voornamelijk gebruikt gaan worden door Bs Tarcicius, Windekind, Tovercirkel en Herle College. Ook is er in principe ruimte om een gedeelte van het urentekort van VSO de Buitenhof in te vullen.

11 Stadsdeel Heerlerbaan

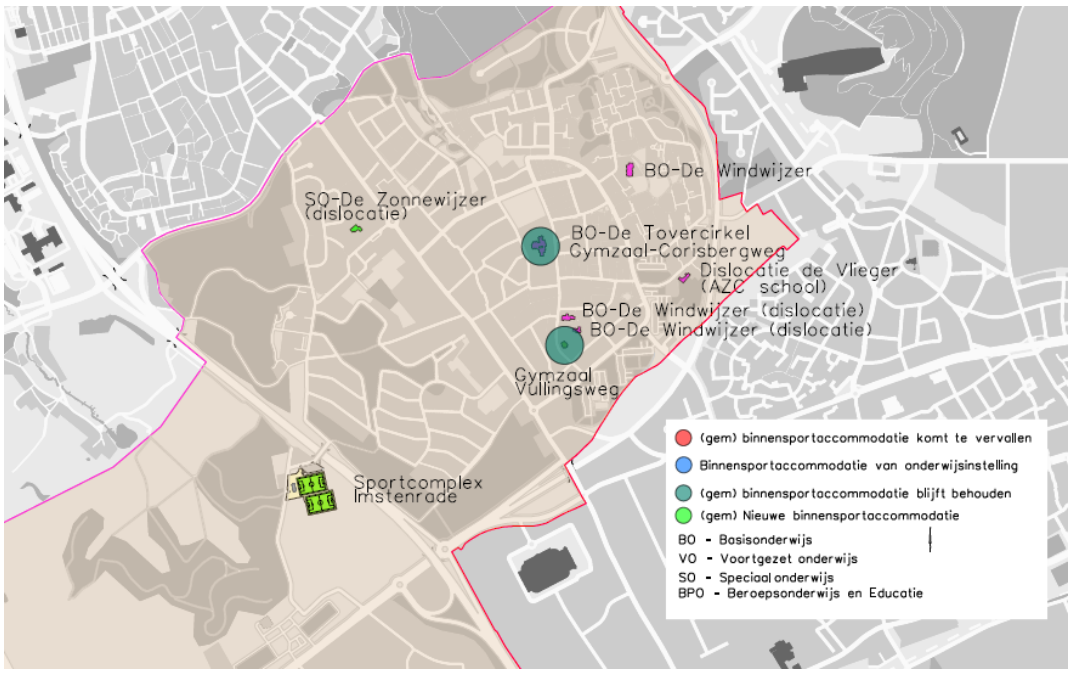

Gymzaal Corisbergweg

Bezetting	2011	2012	2013
Corisbergweg	*57%*	*61%*	*57%*

Deze zaal wordt intensief gebruik door zowel het onderwijs als in de avonduren en weekend door sportverenigingen. De gymzaal is onderdeel van een cluster aan maatschappelijke voorzieningen. Wordt in de avonduren met name intensief gebruikt door SV Marathon.
Toekomstperspectief: behouden

Gymzaal Vullingsweg

Bezetting	2011	2012	2013
Vullingsweg	*55%*	*43%*	*36%*

Deze 'stand-alone' gymzaal wordt overdag enkele uren gebruikt door het onderwijs. Ook wordt de zaal overdag enkele uren gebruikt door sportverenigingen. In de doordeweekse avonduren en op zaterdagochtend wordt de zaal intensief gebruikt door verenigingen.
Toekomstperspectief: voorlopig behouden

Bij het bepalen van het toekomstperspectief van gymzaal Vullingsweg, is het relevant om, gezien vrij sterke afname in deze zaal de afgelopen jaren, nader te onderzoeken wat de prognose is van het gebruik is tijdens onderwijsuren (doorgaans 26 uur per week per zaal). In deze prognose blijkt dat in stadsdeel Heerlerbaan een behoefte is van circa 40 uur per week (zie bijlage). Op basis van bovenstaande geprognosticeerde calculatie kan geconstateerd worden dat het afstoten van gymzaal Vullingsweg zal leiden tot knelpunten binnen het bewegingsonderwijs, nog los van het verenigingsgebruik. Daarbij komt dat de gymzaal nog ingezet kan worden als 'overloop' locatie van een restant aantal uren van VSO De Buitenhof. Voorgesteld wordt dan ook deze accommodatie te blijven exploiteren en een aantal ontwikkelingen in dit kader af te wachten voordat in 2017 / 2018 een definitief besluit met betrekking tot de toekomst genomen zal worden.

Ontwikkelingen die van invloed zijn op het besluit in 2020 zijn:

- ontwikkelingen met betrekking tot bewegingsonderwijs basisscholen Heerlerbaan (Tovercirkel en Windwijzer):
- ontwikkelingen dislocatie AZC school;
- het restant uren van VSO Buitenhof die niet meer in het MAB of De Doom ondergebracht kunnen worden, te huisvesten in een van de zalen in Heerlerbaan. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met het vervoer.;
- ontwikkeling (nieuw) sport- beweegaanbod overdag in dit stadsdeel/Heerlen Zuid;
- ontwikkeling sport- zorg aanbod in Heerlen Zuid;
- gebruik en bezetting in sporthal MAB.

12 Ontwikkeling gemeentelijk aanbod binnensportaccommodaties 2015-2020

Accommodatie	Bouwjaar	vakken	2015	2016	2017	2018	2019	2020
gemeentelijke sporthallen (3 vakken of meer)								
In de Biessen	1999	3						
Varenbeuk	1967	4						
Palemig	1965	4						
sporthal MAB		3						
gemeentelijke sportzalen (2 vakken)								
Meezenbroekerweg	1969	2						
MFC Gebrook (geen scheidingswand)	1980	1						
Zeswegen	2005	2						
*sportzaal Apollo, Gravin v. Schonbornlaan**		2						
gemeentelijke gymzalen (1 vak)								
*gymzaal Huisbergerstraat**		1						
gymzaal bmv msp	2017?	1			ovb			
gymzaal bmv molenberg	2015	1	medio					
gymzaal bmv aldenhof	2015	1	medio			besluit	ovb	ovb
Aarveld	1966	1	medio					
Corisbergweg	1976	1						
Vullingsweg	1973	1				besluit	ovb	ovb
Corneliuslaan	2009	1						
Eindhovenstraat	1969	1						
Gebr. De Wittstraat	1969	1						
Gebr. Hennenstraat	1973	1						
Heksenberg	1957	1						
Laurierstraat	1973	1						
Maria Gewandenstraat	1978	1						
Welten/de Doom	1967	1						
gymzalen die in 2015, terug in handen komen van gemeente								
Limaweg (vrije school)	1972	1						
de Heyster	1931	1						

	afstoten
	voorlopig behouden
	behouden
	opening nieuwe accommodatie

13 Herbestemming binnensportaccommodaties 2015-2020

13.1 Vrijkomend maatschappelijk vastgoed

De sportaccommodaties die in deze notitie worden aangemerkt als accommodaties die kunnen worden afgestoten, komen op de lijst van de vrijkomend maatschappelijke accommodaties. Van deze accommodaties wordt vervolgens de ruimtelijk-economische mogelijkheden bekeken en integraal vanuit de betrokken sectoren een afweging wordt gemaakt de accommodaties te herbestemmen of te slopen. Verkoop aan derden (binnen de hiervoor wettelijke voorschriften) een van de opties die dan bekeken wordt. Echter, voorkomen moet worden dat, indien hiertoe besloten wordt, dit zal leiden tot leegstand in de gemeentelijke (nieuwbouw-) sportaccommodaties.

13.2 Totaaloverzicht binnensportaccommodatie die worden afgestoten

Voorgesteld wordt om:

1. Onderstaande 'gemeentelijke' zalen af te stoten:

Accommodatie	**Bouw-jaar**	**Wanneer**	**Toekomstperspectief / herbestemming**
Heerlerheide			
Gymzaal Laurierstraat (1 vak),	1973	Vanaf 1 januari 2016, niet meer gemeentelijk exploiteren.	Toevoegen aan lijst 'vrijkomend maatschappelijk vastgoed'.
Hoensbroek			
Sportzaal MFC Gebrook (2 vakken),	1980	Na gereedkomen BMV Hoensbroek-Zuid (ovb 2018) niet meer gemeentelijk exploiteren.	Toevoegen aan lijst 'vrijkomend maatschappelijk vastgoed'. Sloopkosten zijn reeds gereserveerd binnen STIKO BMV Hoensbroek-Zuid
Heerlen-Stad			
Gymzaal Aarveld (1 vak)	1966	Na gereedkomen MAB, medio 2015 niet meer gemeentelijk exploiteren.	Is onderdeel van schoolgebouw Bs. Tarcicius, kan niet gesloopt worden. In overleg met school besluiten welke invulling hieraan gegeven kan worden.
Gymzaal Eindhovenstraat (1 vak)	1969	Na gereedkomen BMV MSP (ovb medio 2017) niet meer gemeentelijk exploiteren.	Toevoegen aan lijst 'vrijkomend maatschappelijk vastgoed'. Sloopkosten zijn reeds gereserveerd binnen STIKO BMV MSP
Gymzaal Gebr. De Witstraat (1 vak)	1969	Vanaf (ovb medio 2016), niet meer gemeentelijk exploiteren.	Toevoegen aan lijst 'vrijkomend maatschappelijk vastgoed'. Sloopkosten zijn reeds gereserveerd binnen STIKO BMV MSP

2. De gemeentelijke zalen, die al jaren niet meer door de gemeente geëxploiteerd worden, af te stoten:
Sportzaal Apollo (2 vakken), naast zwembad Otterveurdt en Gymzaal Huisbergerstraat (1 vak) worden in principe afgestoten.

3. De '(niet-) gemeentelijke' zalen die in 2015 'terugvallen' in handen van de gemeente, tevens af te stoten:

Accommodatie	**Bouw-jaar**	**Wanneer**	**Herbestemming**
Gymzaal van der Kroonstraat	1931	Medio 2015, na verhuizing van Bs de Heyster naar BMV Aldenhof valt deze gymzaal terug in handen van de gemeente.	Besluit tot sloop in voorbereiding.
Gymzaal Limaweg	1972	Medio 2015, na verhuizing van Vrije School naar BMV Molenberg valt deze gymzaal terug in handen van de gemeente.	Toevoegen aan lijst 'vrijkomend maatschappelijk vastgoed'. Sloopkosten zijn reeds gereserveerd binnen STIKO BMV Molenberg.

13.3 Overige ontwikkelingen die nadere uitwerking behoeven
In deze notitie is een aantal ontwikkelingen aan bod gekomen die relevant zijn maar waarvan op dit moment nog niet exact te bepalen is wat de gewenste ontwikkelingsrichting is. Nader onderzoek zal hiervoor nodig zijn.

Situatie St. Janscollege (Hoensbroek)
De komende tijd wordt de huisvesting van het St. Janscollege opnieuw bekeken. Mogelijk dat een ingrijpende verbouwing of nieuwbouw aan de orde is. Ook het huisvesten van het gymnastiekonderwijs wordt hier in meegenomen. Gezien de beoogde integratie van een deel van het Romboutscollege bij het St. Janscollege in Hoensbroek wordt. Daarbij komt dat Basisschool de Regenboog ten behoeve van de gymlessen ook gebruik maken van de gymzalen van het St. Jan, en bovendien een tekort aan uren heeft, wordt dit knelpunt hier ook integraal in meegenomen.

Situatie Heksenberg
Onderzoeken in hoeverre het haalbaar is om op termijn een nieuwe gymzaal in deze wijk te realiseren.

Sportaccommodaties in relatie tot decentralisaties
In hoofdstuk 5 wordt geschetst welk verband er gezien kan worden tussen de veranderingen in het sociale domein en de gemeentelijke (binnen-)sportaccommodaties. In de transformatie fase waarin we nu zitten zal nader onderzocht moeten worden welke verbindingen gemaakt kunnen worden ten aanzien van dit thema.

14 Indicatie meerjarenbegroting binnensportaccommodaties

ver 15-4-2015

Indicatie meerjaren begroting gemeentelijke accommodaties

ver 15-4-2015

1. ONGEWIJZIGD BELEID	Project		2015 totaal exc kap. lasten	2015 totaal incl kap. lasten	2016 totaal exc kap. lasten	2016 totaal incl kap. lasten	2017 Totaal ex kapitaallast	2017 Totaal inc kapitaal	2018 t/m 2020 Totaal ex kapitaallast	2018 t/m 2020 Totaal inc kapitaal
Sporthallen algemeen	1220		410.442	410.442	410.442	410.442	410.442	410.442	410.442	410.442
Sportzalen algemeen	1224									
Sporthal Varenbeuk	1222	1388	192.425	278.548	192.753	276.669	192.640	274.346	193.264	256.516
Sporthal In de Biessen	1221	1400	150.773	277.945	151.075	275.310	150.971	272.269	151.544	269.905
Sporthal Palemig	1223	1386	166.596	223.347	166.925	218.605	166.811	217.578	167.435	217.289
Sportzaal Meezenbroek	1225	1393	67.031	51.678	67.121	70.182	67.090	70.054	67.263	70.131
Sportzaal Zeswegen	1227		52.546	67.602	52.622	85.483	52.596	84.751	52.741	84.191
gymzaal Maria-Gewanden	90241		30.579	12.627	30.606	31.148	30.597	31.123	30.648	31.158
gymzaal Vullingsweg	1235	1389	35.797	25.764	35.824	44.070	35.815	41.207	35.866	37.369
gymzaal Corisbergweg	1230	1401	54.691	45.023	54.759	63.326	54.735	55.186	54.864	55.315
gymzaal Heksenberg	1233	1396	51.663	36.872	51.719	55.342	51.700	55.225	51.807	55.235
gymzaal Corneliuslaan	90036		40.911	23.115	40.962	41.675	40.944	41.658	41.040	41.753
gymzaal Welten / De Doom	1236	1391	47.926	40.766	47.982	59.023	47.963	58.694	48.069	58.491
gymzaal Geb. Hennenstraat	1258	1397	51.714	33.496	51.770	52.063	51.751	52.044	51.858	52.150
Totaal			- 1.353.094	1.527.224	1.354.561	1.683.337	1.354.056	1.664.577	1.356.840	1.639.946

2. NIEUWBOUW (geschatte kosten)			2015 totaal exc kap. Lasten	2015 totaal incl kap. lasten	2016 totaal exc kap. lasten	2016 totaal incl kap. lasten	2017 Totaal ex kapitaallast	2017 Totaal inc kapitaal	2018 t/m 2020 Totaal ex kapitaallast	2018 t/m 2020 Totaal inc kapitaal
Sporthal MAB	RB	2010/1010	142.296	142.296	243.936	658.498	243.936	658.498	243.936	658.498
gymzaal BMV Molenberg			41.787	41.787	71.636	132.197	71.636	131.265	71.636	130.333
gymzaal BMV Aldenhof			82.867	82.867	68.601	145.379	68.601	144.228	68.601	143.077
gymzaal BMV MSP			-	-	16.665	65.579	66.662	225.631	66.662	223.185
Totaal			266.951	266.951	400.839	1.001.654	450.835	1.159.623	450.835	1.155.094

3. AFSTOTEN	Project		sloop	2015 totaal exc kap. lasten	2015 totaal incl kap. lasten	sloop	2016 totaal exc kap. lasten	2016 totaal incl kap. lasten	sloop	2017 Totaal ex kapitaallast	2017 Totaal inc kapitaal	sloop	2018 t/m 2020 totaal excl	2018 t/m 2020 totaal incl kapl
Gemeentelijke accommodaties	Project													
gymzaal Huisbergerstraat	1237	1395		8.447	9.119		pm							
gymzaal Aarveld (zie rb 2010/1010	1229	1390		52.095	55.994	NVT	pm							
gymzaal Gebr. De Witstraat	1232	1398		52.109	54.047		pm		STIKO BMVMSP	pm			pm	
gymzaal Eindhovenstraat	1231	1399		55.886	56.424		55.948	56.486		55.926	56.464	STIKO BMV MSP	pm	
gymzaal Laurierstraat	1234	1394		49.980	54.571	PM	pm			pm			pm	
sportzaal MFC Gebrook	1226	1392		64.990	76.723		65.078	76.513		65.048	76.184	STIKO BMV Hbr-Z	pm	
totaal			-	283.506	306.879		121.026	132.998		120.974	132.648			-
Niet-gemeentelijke accommodaties														
gymzaal Burg. Vd Kroonstraat	dd		STIKO BMV A'hof	pm			pm			pm			pm	
gymzaal Limaweg	dd			pm		STIKO BMV Mberg	pm			pm			pm	
totaal														

4. OPBRENGSTEN		2015			2016			2017			2018 t/m 2020		
Onderwijs													
oprengst uit onderwijshuisvesting	saldo 2014	277.413										-	
extra opbrengsten ivm nieuwe sch	heyster	3.302			277.413			277.413			277.413		
	el wahda / broeders	3.367			9.907			9.907			9.907		
	vrije school	3.316			10.102			10.102			10.102		
			286.000		9.948			9.948			9.948		
Overige gebruikers (sportverenigingen e.d.)		367.096				307.370			307.370			307.370	
opbrengsten 2014		5.506			367.096			367.096			367.096		
indexering	1,5%	8.000			5.506			5.506			5.506		
tariefverhoging conform begroting 2015			380.602		8.000			8.000			8.000		
						380.602			380.602			380.602	
			666.602			687.972			687.972			687.972	
Totale kosten			1.903.551			1.876.425			1.925.865			1.807.675	
Totale opbrengsten			666.602			687.972			687.972			687.972	
Saldo			1.236.949,41			1.188.453,58			1.237.892,63			1.119.703,54	
% kostendekkendheid excl kap lasten			35%			37%			36%			38%	

Noot

- Kapitaallasten zijn berekend op basis van de boekwaarde, kapitaallasten m.b.t. nieuwe accommodaties (2) worden berekend vanaf 01 januari volgend op het jaar van ingebruikname.
- De bedragen ten aanzien van de bestaande accommodatie (1 en 3) zijn confom de meerjarenbegroting
- Zowel de kosten (1-3 als de opbrengsten (4) worden in de meerjaren begroting pas bij vaststelling geindexeerd en dan alleen voor het eerste jaar waarin de begroting geldt.
- De eigenaarslaten en exploitatielasten van de nieuwe accommodaties (2) (MAB en gymzalen bmv's) zijn schattingen aan de hand van een 'stukprijs' per m2 die is bepaald obv van de begrote bedragen van de reeds bestaande accommodaties Deze accommodaties maken deel uit van een breder verband, namelijk een brede maatschappelijke voorziening. In de loop van 2015 worden meer geactualiseerde en gespecificeerde exploitatiebegrotingen verwacht. Het onderdeel binnensportaccommodaties wordt hier integraal in meegenomen. De exploiatiebegrotingen en de beoogde dekking worden te zijner tijd ter besluitvorming voorgelegd.
- De kapitaallasten van de nieuwe BMV's (2) zijn berekend obv het sportgedeelte binnen de totale investering.
- In bovenstaande prognose is geen rekening gehouden met eventuele BTW aanpassingen.
- Het saldo van de totale exploitatielasten en opbrengsten verloopt volgens de huidige inzichten tot en met 2018 nagenoeg budgettair neutraal.

Bronnen

Gemeente Heerlen

- MBP 2011-2014 (2010)
- MBP 2015-2018 (2014)
- Structuurvisie 2035 (2014)
- Visienota Sport en Bewegen (2008)
- Integraal Maatschappelijk Accommodatiebeleid Heerlen (2010)
- Integraal Huisvestingsbeleid Primair Onderwijs Heerlen 2010-2020 (2011)
- Herstructurering buitensportcomplexen in Heerlen; de toekomst voor de voetbalaccommodaties (2011)
- Gebruikersonderzoek binnensportaccommodaties 2013: *Deel 1: Klanttevredenheid, Deel 2: Trends en ontwikkelingen met betrekking tot toekomstig gebruik*
- Binnensportaccommodaties Onderwijs Gemeente Heerlen, stagiair Tim Habets: Hogeschool Zuyd
- Burgeronderzoek (2013)
- Verordening Voorziening Huisvesting en Onderwijs 2011 Dd 07-12-2010, gemeente Heerlen,

Mulier Instituut

Publicaties

- Quick scan Gemeenten Heerlen (2012); Mulier Instituut
- Sportaccommodaties in Beeld (2013), Remco Hoekman, Karin Hoenderkamp, Hugo vd Poel
- Sport Aanbieders Monitor 2012 (2013); facts & figures NOC*NSF/ Mulier Instituut
- Recessiepeiling 2013 'Doorwerking gemeentelijke bezuiniging op sportbudget' (2013); Remco Hoekman
- Factsheet 'Trends in sportdeelname en lidmaatschap', februari 2014; Mulier Instituut,

Presentaties

- Kennisdag Sportaccommodaties en zwembaden, 10 april 2013: Mulier Instituut : *"Complexiteit van accommodatiebeleid: Sportvoorzieningen en sportdeelname"*
- VSG Expertmeeting, 11 december 2012: Mulier Instituut : Prijselasticiteit van de Sport, *"Inzichten voor tariefstelling in de Sport,"*
- Dag van Sportonderzoek, 7 november 2013: Mulier Instituut: *"Sportvoorzieningen en sportdeelname in stad en land".*

Sociaal en Cultureel Planbureau

- Rapportage Sport 2014 (2015)

Ministerie Onderwijs Cultuur en Wetenschap

- Bestuursakkoord voor de sector Primair Onderwijs, 10 juli 2014
- Kamerbrief toezegging Minister VWS inzake bewegingsonderwijs, 6 november 2014

NOC*NSF

- Ledental 2011 NOCNSF

TNO

- Trendrappport bewegen en gezondheid 2010/2011

Etil Progneff, 2012

- Inwonersaantallen gemeente Heerlen

Pronexus, 2012

- *Leerlingen prognose BO,SO,VO 2012-2013, gemeente Heerlen*

Websites

- *http://www.zorgatlas.nl/thema-s/sporten-en-bewegen/sportdeelname/niet-sporters-per-gemeente/#breadcrumb*

  Giesbers H (RIVM). Niet-sporters per gemeente 2013. In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationale Atlas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM, beweegdeelname, 30 juni 2013.
- http://www.trendsinbeeld.minocw.nl/grafieken/1_128.php
- http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/plannen-passend-onderwijs
- http://www.sportengemeenten.nl/index.php/ontmoeting/bijeenkomsten/landelijke-bijeenkomsten/306-informatemiddag-wet-markt-en-overheid

Bijlage 1: Totaaloverzicht binnensportaccommodaties

dd 02-2015		**Algemeen**			**Vakken**
Accommodatie	**juridisch eigenaar**	adres	postcode	Bouwjaar	vakken
gemeentelijke sporthallen (3 vakken of meer)					
In de Biessen	gemeente	Grav. Schönbornlaan 4	6433 AZ Hoensbroek	1999	3
Varenbeuk	gemeente	Hei Carisborgweg 19	6414 NL Heerlen	1967	4
Palemig	gemeente	Heldevierlaan 10	6415 SB Heerlen	1965	4
gemeentelijke sportzalen (2 vakken)					
Meezenbroekerweg	gemeente	Meezenbroekerweg 5a	6412 VK Heerlen	1969	2
MFC Gebrook (geen scheidingswand)	gemeente	Prinsenstraat 10	6433 GJ Hoensbroek	1980	1
Zeswegen	gemeente	Mijnzetellaan 6	6412 EN Heerlen	2005	2
gemeentelijke gymzalen (1 vak)					
Aarveld	gemeente	Aarweg 26	6417 XH Heerlen	1966	1
Corisbergweg	gemeente	Vullingsweg 64	6418 CV Heerlen	1976	1
Vullingsweg	gemeente	Vullingsweg 175	6418 HR Heerlen	1973	1
Corneliuslaan	gemeente	Corneliuslaan 1	6413 GN Heerlen	2009	1
Eindhovenstraat	gemeente	Eindhovenstraat 49	6415 CE Heerlen	1969	1
Gebr. De Wittstraat	gemeente	Gebr. De wittstraat	Heerlen	1969	1
Gebr. Hennenstraat	gemeente	Gebr. Hnnenstraat 2	6411 TM Heerlen	1973	1
Heksenberg	gemeente	Bruinkoolweg 2	6414 BJ Heerlen	1957	1
Laurierstraat	gemeente	Olmstraat	Heerlen	1973	1
Maria Gewandenstraat	gemeente	Maria Gewandenstraat 24	6432 CP Hoensbroek	1978	1
Welten/de Doom	gemeente	De Doom 15	6419 CW Heerlen	1967	1
Juridisch eigenaar Onderwijs					
Sporthal (3 vakken of meer)					
Sintermeerten	SVO/PL	Valkenburgerweg 219	6419 AT Heerlen	1993	3
Sportzalen (2 vakken)					
Grotius	LVO	Akerstraat 117	6417 BM Heerlen	1948	2
Praktijk onderwijs	SVO/PL	Sittarderweg 75	6412 CC Heerlen	2005	2
Gymzalen (1 vak)					
Buitenhof	Stichting Alterius	Kloosterkensweg 6	6419 PJ Heerlen	1992	1
de Griffel	Stichting INNOVO	Heldevierlaan 6	6415 SB Heerlen	2003	1
Catharinaschool	Stichting INNOVO	Smidserweg 4	6419 CP Heerlen	1990	1
Catharinaschool	Stichting INNOVO	Oude lindestraat 37	6411 EH Heerlen	1972	1
Mgr. Hanssenschool	Stichting INNOVO	Zandbergseweg 115	6432 CC Heerlen	1978	1
Vrije school	Stichting Pallas	Schaesbergerweg 58	6415 AJ Heerlen	1972	1
de Heyster	MOVARE	Burg. v.d. kroonstraat 37	6431 XE Heerlen	1931	1
Bernardinus 1	SVO/PL	Akerstraat 95	6417 BK Heerlen	1961	1
Bernardinus 2	SVO/PL	Akerstraat 95	6417 BK Heerlen	1961	1
Sint jan 1	LVO	Amstenraderweg 122	6431 EN Heerlen	1966	1
Sint jan 2	LVO	Amstenraderweg 122	6431 EN Heerlen	1966	1
Sint jan 3	LVO	Amstenraderweg 122	6431 EN Heerlen	1975	1
Carboon (Emma) 1	LVO	Passartweg 150	6413 NZ Heerlen	1974	1
particuliere binnensport					
Adelante		Zandbergsweg 111	Hoensbroek		2
Mondriaan Zorggroep		Kloosterkensweg	Heerlen		3
Woonstichting		Jagerstraat	Heerlen		1
Sporthal Ben Mesters		Terwijerweg 29	6431 PD Heerlen		3
Skatehal		Stadionbaan 50	Heerlen		
Boulodrome		Varenbeulkerweg 44	6414 NK Heerlen		
Klimhal Neoliet		Stadionbaan 48	Heerlen		
Tennishal Kaldeborn		Stadionbaan 50	Heerlen		
Tafeltennisaccommodatie Heksenberg		Kamperheideweg 6	Heerlen		
Sportpaleis Hendriks		Heerlerweg 154	6433 HX Hoensbroek		
totaal aantal vakken (exc particulier)					***47***

Bijlage 2: IMAH Clusters

Cluster
KIND EN JEUGDONTWIKKELING

- Onderwijs (primair, speciaal, voortgezet, beroeps)
- Bewegingsonderwijs (gym, speluitleen)
- Kindpartner (psz, kinderopvang)
- Centrum voor Jeugd en Gezin (consultatiebureau, Bureau Jeugdzorg, jongerenloket, opvoedondersteuning, GGD, maatschappelijk werk, 12+)
- Taalontwikkeling (logopedie)

Cluster
SOCIAAL-CULTUREEL

- Sociaal-culturele activiteiten (vormingswerk, jeugdwerk, opbouwwerk)
- Cultuur (kunst, creatieve industrie)
- Maatschappelijke activering / ontmoeting (huiskamerproject)
- Gemeenschapsbindende activiteiten (samenleving)
- Scouting
- Niet-formele educatie

Cluster
SPORT EN BEWEGEN

- Binnensport
- Buitensport
- Recreatie (speeltuin)
- Openbaar spelen (speelplekken, specifieke playground, trapveld)

Cluster
GEZONDHEID

- Eerstelijn (huisarts, tandarts, wijkverpleegkundige, maatschappelijk werk psycholoog, verloskundige)
- Tweedelijn (gespecialiseerde arts, therapeut-psycholoog)
- Nuldelijns (zelfhulpgroep, pastoraal werker)
- WMO loket

Bijlage 3: Geprognosticeerd *g*ebruik gymzalen in Heerlerbaan tijdens onderwijstijd in 2018

Scholen	**Onderwijs uren Heerlerbaan 2018,** totaal 52 uur (2x 26 uur)
BS Tovercirkel	13.5 uur
BS de Windwijzer	10.5 uur
Extra uren kleuters Tovercirkel ivm ontbreken speellokaal.	7 uur (noot: 3 uur dd 2015, maar zou in principe circa 7 uur moeten zijn als het landelijke streven van dagelijks bewegingsonderwijs in de kleutergroepen wordt opgevolgd)
Dislocatie AZC -school	6 uur (noot: 4 uur dd 2015 deze school lijkt de komende jaren te groeien, in deze calculatie gaan we uit van een groei tot circa 6 uur in 2018.
Gebruik door derden (verenigingen etc.)	3 uur (2014-2015), ervan uitgaande dat deze uren komende jaren gecontinueerd worden.
Totaal	*40 uur*
optioneel (V)SO de Buitenhof	Circa 10-15 uren, evt. restant uren die niet in MAB / of gymzaal de Doom ondergebracht kunnen worden.